

Utrikesdepartementet

Avd:.....P.....

Grupp:.....2.....

Mål:.....Em^I.....

Israel

1951 - 1956

1.

Pol.

Bukarest den 2 mars 1951.

Strängt förtroligt.

P 2.

(av Sander)

P. 4.

aa P. 4 / SR

Broder,

296

Ink. 7 mars 51
A. L. Gr.
P 2 hu I

Med anledning av Ditt handbrev den 17 nästlidne februari angående efterforskningarna efter Raoul Wallenberg ber jag till en början få bekräfta, att det givetvis under nuvarande förhållanden är omöjligt för någon av beskickningens medlemmar att i Cluj anställa efterforskningar efter den i Ditt brev omnämnde rumänske juden "Stefan Carl". Jag skall emellertid, om jag får möjlighet därtill före min avresa, söka ~~komma i~~ ~~förbindelse med Israels härvarande minister och fråga denne, om han har möjlighet att~~ fastställa, huruvida sistnämnde person fortfarande befinner sig i Rumänien ~~eller emigrerat till~~ ~~Israel.~~

Alin S. S. S. S.
S. S. S. S.

Herr Utrikesrådet S. D a h l m a n ,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Bukarest den 7 mars 1951.

P 2.

Strängt förtroligt.

314.

Ink	17 mars	51
Avd	P	2
		Luft

A. 9.

Broder,

Åberopande mitt handbrev den 2 innevarande månad angående efterforskningarna av Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att jag igår träffade Israels härvarande minister, hr Ariel. Denne erbjöd beredvilligt sin medverkan och trodde sig utan större svårighet kunna genom sina landsmän i Cluj fastställa, huruvida någon rumänsk jude med förnamnet Stefan Carl finnes eller funnits i sistnämnda stad. Om denne fortfarande skulle vara bosatt där, lovade hr Ariel draga försorg om, att han kom ned till Bukarest, varefter en tjänsteman vid denna beskickning skulle erhålla tillfälle till ett sammanträffande på Israels legation.

Stig Tiggren
Jonas Mury

Herr Utrikesrådet S. D a h l m a n ,
 Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Bukarest den 28 mars 1951.

Strängt förtroligt.

P 2.

418

11.4.57

P 2. Ren

Herr Utrikesråd,

Åberopande envoyén Allards handbrev av den 7 dennes ber jag få meddela, att jag påskdagen kallades till Israels-härvärande chargé d'affaires, M. Halevi, som uppmanat den enligt bilagorna i handbrevet den 17 nästlidna februari i Cluj-bosatte rumänske juden Stefan Carl att besöka Bukarest.

Avsikten var att jag vid detta tillfälle skulle personligen få samtala med honom. Då han, efter det jag väntat i det närmaste en timme efter utsatt klockslag, emellertid ej uppenbarade sig, höll (hr Halevi) för troligt, att Carl av försiktighetsskäl ej vågade sammanträffa med mig.

Hr Halevi hade av såväl sin minister som av mig i förväg orienterats om de upplysningar, vilka vi önskade erhålla, och han hade tidigare under dagen haft ett samtal med bemälde Stefan Carl, som bekräftade, att han år 1946 i Moskva en gång sammanträffat med Raoul Wallenberg. Detta hade skett vid ett tillfälle, då han besökte ett ryskt s.k. "Repatrieringsamt" för att ordna formaliteterna i samband med sin avresa från Sovjetunionen. Wallenberg hade, eskorterad av två vakter, samtidigt anlänt till nämnda myndighet från något slags läger. De hade sedan under väntan på att få företräde haft tillfälle samtala under ett par timmar, varför Carl även nu med säkerhet kunde erinra sig, att det verkligen var Raoul Wallenberg, med vilken han talat.

Jag beklagar, att jag ej fick tillfälle personligen samtala med Carl, men M. Halevi lovade, att därefter Carl återbesökte sin beskickning söka erhålla ytterligare uppgifter, varefter jag skall återkomma.

Herr Utrikesrådets värdamt tillgivna
Gösta Ränneberg

Herr Utrikesrådet S. Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETTelegram

ang. Sjöborgs-utredningen

STOCKHOLM 11 april 19 51.

N:o 42

CHIFFER
BUD

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MAL.

Eu^I

Svensk

Budapest

För Allard personligen Rönnhedh meddelat att Stefan Carl som han ej fått tillfälle träffa berättat (~~för chargé d'affaires i vederhörande legation~~) att han år 1946 i Moskva en gång sammanträffat med Bendel då Carl besökte ett Repatrieringsamt för ordnande formaliteterna i samband sin avresa från Sovjet unionen. Bendel hade eskorterad av två vakter samtidigt anlän till nämnda myndighet från något slags läger. Under ett par timmar hade de samtalat med varandra. Till Rönnhedh har idag avsänts telegram av bl.a. följande innehåll. Försök under iakttagande största diskretion att själv eller om detta omöjligt genom (~~israeliska beskickningen~~) anställa detaljerat förhör med Stefan Carl varvid så ordagrant som möjligt nedteckna allt han kan berätta i fallet ~~varvid~~ tid och platsangivelser särskilt viktiga. Samtalet bör inledas med ingående förfrågan om icke förväxling skett med svenske journalisten af Sandeberg som enligt egen utsago anser sig träffat Carl under tiden 2 - 9 april/1946 i kasern i Moskva utgörande genomgångsläger för bl.a. hemvändande arbetsfrivilliga. Vidare bör nämnas för Carl att från Sandeberg föreligger uppgiften att Carl sagt sig ha varit arbetskamrat med Bendel vid en industrianläggning i närheten av Moskva varifrån B vid ett tillfälle försökt fly men återförts och därefter borttransporterats till annan arbetsplats. Sök i övrigt höra Carl så att bedömningen hans trovärdighet underlättas samt bed honom uppge adresser andra personer som möjligen kunna bekräfta uppgifterna både om honom själv och om B.

Cabinet

12.4.1951 bl. 132

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgs-utredningen.

STOCKHOLM den 12 april 1951

N:o 11 CHIFFER BIL
BUD

INK. D. N:o

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu ^I

Svensk

Bukarest

För Rönnhedh Uppgifterna Edert handbrev 28 mars intressanta men av största betydelse erhålla komplettering. Försök under iakttagande största diskretion att själv eller om detta omöjligt genom ~~(israeliska beskickningen)~~ anställa detaljerat förhör med Stefan Carl varvid så ordagrant som möjligt nedtecknas allt han kan berätta i fallet ~~varvid~~ tid och platsangivelser särskilt viktiga. Samtalet bör inledas med ingående förfrågan om icke förväxling skett med svenske journalisten af Sandeberg som enligt egen utsago anser sig träffat Carl under tiden 2 - 9 april 1946 i kasern i Moskva utgörande genomgångsläger för bl.a. hemvändande arbetsfria villiga. Vidare bör nämnas för Carl att från Sandeberg föreligger uppgiften att Carl sagt sig ha varit arbetskamrat med W vid en industrianläggning i närheten av Moskva varifrån W vid ett tillfälle försökt fly men återförts och därefter borttransporterats till annan arbetsplats. Härom saknas varje antydning i Edert handbrev. Sök i övrigt höra Carl så att bedömningen hans trovärdighet underlättas samt bed honom uppge adresser andra personer som möjligen kunna bekräfta uppgifterna både om honom själv och om W. Telegrafera snarast för Dahlman personligen.

Cabinet

12.4.51 tel. 13⁰⁰ / 1/2

Spörsmål

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

ch.tel.tit.
16.4.51.

Telegram iblankett chiffer från
Bukarest
Avsant den 14 / 4 1951 kl. 1120
Ankom den 14 / 4 1951 kl. 1730
Utskrivet i 3 exemplar.
Detta är originalet.

15. För Dahlman personligen. Då Carl av försiktighetsskäl ej vågar träffa mig föreslår jag enligt Edra anvisningar uppsätta frågeformulär att besvaras inför Israels chargé-d'affaires som lovat sitt bistånd. Carl ej bosatt i Bukarest varför rimligt att vi bestrida hans resekostnader om han villig åter besöka sin legation i ärendet. Telegrafera om Ni d'accord ovan.

Rönnhedh.

Coll: *g*

Engfeldt/Rtz

(röd lapp)✓

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen.

Uab. neder. sen 27/4 U.m.

STOCKHOLM			19
Stockholm den 26 april 1951.			
Strängt förtroligt och persöMLt.			
1947 INK. D. N:o			1 bil.
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I	

Broder,

./.

För Din kännedom får jag bifoga Danielssons rapport rörande förhöret med Vas i Wollfach. Efter vad som nu framkommit, måste tilltron till Vas starkt minskas, även om ännu icke definitiv visshet vunnits, huruvida han verkligen sammanträffat med Wallenberg. I skrivande stund ha vi icke tagit ställning till frågan om vilka åtgärder, som nu skola vidtagas. Man måste uppenbarligen väga mellan alternativen att antingen helt släppa Vas-spåret eller att låta honom ge sig iväg till Ungern och arbeta vidare, då han en gång kommer ut ur fängelset, eller slutligen att etablera önskade kontakter och införskaffa erforderliga uppgifter via ~~den israeliska beskickningen~~ i Bukarest. Vi avvakta nu först dels Ditt besked rörande besöket hos konung Mikael i Florens och dels den utlovade franska rapporten. Då Vas av allt att döma kommer att få sitta kvar ytterligare någon månad eller mer i fängelset, få vi också tillfälle att insamla ytterligare uppgifter berörande andra spår i Wallenberg-affären. Härigenom kan man möjligen komma till större klarhet, så att vårt slutliga ställningstagande underlättas. Oberoende av hur detta utfaller bör Du givetvis fortsätta Dina undersökningar efter med oss och Danielsson överenskomna linjer.

Någon anledning för Rosita att längre stanna kvar i Budapest synes knappast föreligga, varför hon väl nu kan avsluta sin tjänstgöring på Din beskickning.

Jag vore tacksam, om Du ville återsända Danielssons

Envoyén A l l a r d ,
W i e n .

Exp. 30/4-51
Kurier /Rtz

här medsända rapport angående Vas så snart Du tagit del
av densamma.

u/ Sven Dahlman

Avskrift bil.t.habr.Dahlman
Allard, den 26.4.51.

Redogörelse för resa till Tyskland under tiden 19/4 - 25/4 1951.

Sedan meddelande inkommit till Utrikesdepartementet att Georghe Vas befann sig i fängelse i Augsburg och sedan det beslutats att undertecknad skulle göra ett försök att komma till tals med Vas på nytt upptogs kontakt med en amerikansk representant i Stockholm lördagen den 14 april 1951, och han lovade försöka ordna så att jag skulle kunna få tala med Vas utan att jag skulle behöva närmare redogöra för mitt ärende inför fängelsemyndigheten i Augsburg. Den amerikanske kontaktmannen förklarade, att han först måndagen den 16 april vore i stånd att uträtta något positivt, enär samtliga amerikanska tjänstemän inom vederbörande gebiet säkerligen vore borta på den vanliga weekendturen. Han trodde, att det knappast skulle vara möjligt att erhålla något positivt svar förrän framåt fredagen den 20 april.

Måndagen den 16 april 1951 inkom ett meddelande till sekreteraren Stig Engfeldt, att Vas flyttats till ett fängelse i Offenburg i Baden med adress Grabenallée 8. Då Vas tidigare av allt att döma hållits i förvar av amerikanerna kunde man med skäl förmoda att Vas nu överlämnats till de franska ockupationsmyndigheterna, enär Offenburg ligger i den franska ockupationszonen. Förbindelse upptogs med en fransk kontaktman här i Stockholm på måndagen, och redan onsdagen den 18 april meddelade denne, att jag kunde avresa till Baden-Baden, där jag på Hotell Bellevue skulle kunna sammanträffa med en fransk representant klockan 9 lördagen den 21.

Då det var avtalat, att jag i München skulle sammanträffa med envoyén Allard, som skulle ankomma till München torsdagen den 19 april och lämna meddelande om sin adress till SAS kontor i München, avreste jag med flyg torsdagen den 19 april kl. 8.40.

I München sammanträffade jag med envoyén Allard och hade överläggningar med honom. Allard meddelade, att fru Allard varit i förbindelse med en guldsmed i Wien, vilken var son till en rumänsk präst i Sibiu och flytt från Rumänien 1946. Guldsmeden hade berättat, att han mycket väl kände till den av Vas omnämnde läkaren Cuza, men guldsmeden trodde bestämt, att Cuza var ogift, då guldsmeden 1946 lämnade Sibiu. Då det var av betydelse att få ett santal med exkonung Mikael för bedömande av Vas person, hade överenskommelse träffats mellan departementet och envoyén Allard om att han under camouflage av semesterresa skulle begiva

sig till Schweiz eller Italien, beroende på var exkonungen vistades, för att visa upp fotografi av Vas och samtala med exkonungen för att få utrönt om de av Vas lämnade uppgifterna om att han vid några tillfällen fört det plan, med vilket exkonungen företagit resor i Rumänien, vore med sanningen överensstämmande. Envoyén Allard ifrågasatte om han redan under fredagen den 20 april borde begiva sig iväg mot Florens, där exkonungen enligt senast inkomna uppgifter vistades. Under-tecknad framhöll att det måhända vore bättre att vänta till lördagen för att eventuellt få höra resultatet av mitt samtal med Vas, och häri instämde envoyén Allard. Det beslöts att jag följande dag skulle avresa per järnväg till Baden-Baden, där envoyén Allard skulle inträffa under lördagen den 21 april.

På avtalad tid infann jag mig lördagen den 21 april 1951 på Hotell Bellevue och framförde mitt lösenord till receptionschefen, som avtalat var, men han hade icke erhållit några informationer om lösenordet ifråga. Jag gjorde nya försök klockan 10 och klockan 11, men även då var resultatet negativt. Då jag klockan 12.30 befann mig på väg till hotellet upphanns jag av en fransk militärbil, i vilken receptionschefen befann sig, och han berättade, att ett missförstånd uppstått, i det att maître d'hotel glömt meddela, att en överste Moinet givit order om, att den person, som lämnade ett visst lösenord, skulle visas upp till hans bostad.

Jag sammanträffade med överste Moinet, som tillsammans med Mme Moinet väntade i hotellets vestibul. Översten beklagade djupt att jag fått vänta och han inviterade mig på lunch. Därefter skulle vi diskutera våra planer. Efter lunchen hade jag ett samtal med honom och det visade sig att han icke hunnit få några handlingar från Frankrike om Vas. Han var mycket välvilligt inställd till Sverige och svenskarna, vilket mycket berodde därpå, att han varit god vän med överste Serot, som mördades samtidigt med greve Bernadotte, och han uppehöll alltjämt förbindelse med fru Serot, vilken räddats från Ravensbrück av greve Bernadotte. Då han ansåg att han på sin avlidne väns vägnar stod i tacksamhetsskuld till Sverige, sade han sig vilja göra allt för att hjälpa oss att finna Wallenberg. Han började omedelbart en telefonspaning för att få närmare uppgifter om var Vas befann sig, men lördagen visade sig vara mycket olämplig för införskaffande av uppgifter. Han fick klarlagt, att Vas icke hölls i förvar av fransmännen utan att amerikanerna överlämnat

Vas till de tyska myndigheterna. Några ytterligare uppgifter lyckades han icke erhålla under lördagen, men under den påföljande måndagen skulle han påbörja efterforskningarna så fort som möjligt. Under måndagsförmiddagen inkommo uppgifter om att Vas icke längre var kvar i Offenburg utan flyttats till ett annat fängelse i byn Wolfach, omkring 45 km sydöst om Offenburg. Överste Moinet tog sin egen bil och vi åkte ned till Wolfach, där fransmännen har en gendarmeripostering. Moinet kommenderade en av gendarmerna att hämta ut Vas från fängelset och i ett litet rum i gendarmeriets lokaler fick jag tillfälle att tala med Vas i överste Moinets närvaro. Angående orsaken till arresteringen uppgav Vas, att han blivit arresterad på grund av bristfälliga identitetshandlingar, som icke medgav honom rätt att uppehålla sig i amerikanska zonen. Att han överlämnats till tyskarna torde ha berott på någon förseelse mot utlänningslagens bestämmelser, men han hade själv icke fått del av något anklagelsematerial och han visste icke heller om och när det skulle bli någon rättegång mot honom. I detta hänseende vädjade han till överste Moinet att försöka påskynda en eventuell rättegång, men överste Moinet förklarade, att fransmännen icke hade eller ville ha något inflytande på det tyska rättsväsendet, såvida icke ockupationsmaktens intressen skadats, vilket icke var fallet beträffande Vas. Jag förklarade för Vas, att vi erhållit sådana uppgifter, att vår tilltro till honom i viss mån rubbats, och han medgav, att han i vissa hänseenden farit med osanning ^{hävjade} men att hans berättelse till 90% vore riktig. Jag uppmanade honom att tänka på den stora betydelse, som hans utsago kunde ha beträffande möjligheterna att rädda Wallenberg, och att han nu borde noggrant tänka efter, vilka uppgifter i hans tidigare berättelse, som verkligen voro med sanningen överensstämmande. Han förklarade då, att hans uppgifter om flykten från Rumänien ifråga om tiden var felaktiga. Först försökte Vas göra troligt, att han flytt från Rumänien någon gång på våren 1948, men då jag påpekade, att vi hade uppgifter om att han redan 1947 skulle ha vistats i Tyskland och Frankrike, medgav han, att han flytt från Rumänien någon gång under våren 1947. Han framförde olika tidsuppgifter beträffande flykten, såsom den 22 mars, någon gång i april och någon gång under våren 1947. Hans tidigare uppgifter rörande flykten från Rumänien till Ungern voro i övrigt med sanningen överensstämmande, men i Ungern hade han vistats någon tid, han ville fixera tidpunkten till omkring 2 månader, men till slut medgav han, att han

först i oktober 1947 kommit till Lyon i Frankrike, varför tiden för vistelsen i Ungern måste ha varit betydligt mer än 2 månader. I Ungern hade han bott bl.a. hos den i hans egenhändigt skrivna berättelse omnämnde ungerske medborgaren ~~Béla Szigysórtó (Szigysórtó)~~ vilkens adress är ~~Kispest, II, Almásy utca 30, ing. 1.~~

Denne ~~Szigysórtó~~ hade varit fallskärmshoppare och SS-man och hade blivit tillfångatagen ungefär samtidigt med Wallenberg samt suttit i samma cell i Nagývarad (Oradia) som denne. Från Nagývarad hade såväl Wallenberg som ~~Szigysórtó~~ förts till Focsani och därifrån till Sibiu. Först sade Vas, att det var i Sibiu som ~~Szigysórtó~~ skulle ha suttit i samma cell som Wallenberg, men då jag påpekade hans egenhändigt skrivna berättelse icke tycktes stämma härmed förklarade han, att han med uppgiften om att de båda männen suttit i samma cell avsett Nagývarad. ~~Szigysórtó~~ hade blivit dömd i Rumänien och hållits fängslad i Sibiu till våren 1947 omkring 3 veckor före Vas egen flykt. Då hade rumänska staten i enlighet med ett fördrag med Ungern utfärdat amnesti för politiska fångar och ~~Szigysórtó~~ hade fått återvända till Ungern. Vid sin ankomst till Ungern hade Vas bosatt sig hos ~~Szigysórtó~~. Jag frågade, huruvida det verkligen var möjligt, att en politisk fånge, som tillhört SS, icke blivit häktad av de kommunistiska myndigheterna i Ungern, men Vas vidhöll att Szigysórtó verkligen vistades på fri fot våren 1947. Han var vid denna tidpunkt lärare i pianospelning. Genom sin bror Geza Vas hade Vas erfarit, att Szigysórtó numera skulle vara kapten i den ungerska armén. Denna uppgift skulle Geza Vas ha fått då han efter Vas egen flykt också flytt från Rumänien och passerat Ungern. Huruvida uppgiften om att Szigysórtó är kapten och tjänstgör i ungerska armén är med sanningen överensstämmande, ställer jag mig tvivlande till. Min uppfattning är snarare den, att Vas ville söka förhindra att vi på något sätt tar kontakt med Szigysórtó och att Vas därför fann det lämpligt att lämna en dylik förklaring för att därigenom avskräcka oss från att kontakta Szigysórtó.

I samband med att vi samtalade om Szigysórtó frågade jag Vas om han möjligen kände till någon adress på Porciu Sofron. Vas sade, att han icke hade några ytterligare uppgifter om Sofron, men det kunde vara möjligt, att Vas fader skulle kunna skaffa några närmare uppgifter, enär han som gammal järnvägs-tjänsteman skulle kunna känna till Sofrons adress, då Sofron skall vara anställd i järnvägsförvaltningen.

På grund av den från envoyén Allard erhållna uppgiften, att doktor Cuza i Sibiu icke skulle ha varit gift år 1946 tillfrågade jag Vas, när hans syster Margareta gifte sig med doktor Cuza. Giftermålet skulle ha ingåtts 1929 och makarna ha två barn, en pojke på 21 år och en flicka på 17. Denna uppgift vidhöll Vas med bestämdhet, trots att jag påpekade, att uppgift föreläge om att Cuza icke var gift 1946.

Vas, som var mycket nervös, bad mig hava förtroende för honom, och han försäkrade med bestämdhet, att hans uppgifter om sammanträffandet med Wallenberg verkligen äro med sanningen översstämmande. Jag förklarade, att mitt förtroende för honom nödvändigtvis måste rubbas och försvagas, enär han vid olika tillfällen lämnat oriktiga uppgifter, som han måst korrigera. Han sade sig inse detta, men beträffande de oriktiga tidsuppgifterna förklarade han, att han med avsikt velat förlägga tidpunkten, då han sist såg Wallenberg, så sent som möjligt, detta enär han var rädd för att de svenska myndigheterna, om han i sitt brev eller vid samtalet i Lübeck uppgivit den verkliga tidpunkten, skulle ha ansett för lång tid hava förflutit, för att man skulle kunna se allvarligt på saken. Att han i andra fall lämnat oriktiga uppgifter, berodde mången gång på, att han inte kunde inpassa de olika detaljerna i sitt rätta sammanhang.

Jag frågade Vas, huruvida det skulle föreligga några möjligheter att utan hans direkta medverkan taga upp kontakt med svågern i Sibiu eller andra av Vas nämnda personer, som skulle kunna hjälpa oss att fastställa, huruvida Wallenberg alltjämt är kvar i Sibiu. Vas avrådde på det bestämdaste för dylika försök och han sade sig vilja lösa uppgiften själv på det att han måtte kunna få ett uppehållstillstånd i Sverige och börja ett nytt liv. Jag uppmanade honom att han, om han bleve försatt på fri fot, icke skulle begiva sig iväg ned till Ungern utan att först på något sätt ha sökt förbindelse med svenska myndigheter. Jag räknar med att Vas är tillräckligt intelligent för att förstå, att jag närmast syftade på svenska beskickningen i Wien. Jag tvivlar dock på, att Vas, om han kommer ut från fängelset, verkligen rättar sig efter min uppmaning. Av hans gest och hans blick fick jag den bestämda uppfattningen, att han så snart tillfälle gives försöker taga sig ned via Österrike till Ungern. Jag förklarade vidare för honom, att den gamla planen på ett sammanträffande i Budapest på av honom angiven plats, icke kunde realiseras, enär det numera har byggts en polisstation, där den av

Vas angivna mjölkbutiken låg. Som ny mötesplats angav jag stadsparken i Budapest, vilken plats envoyén Allard givit anvisning på. I stadsparken finnes nämligen en kopia av den gamla ungerska borgen i Siebenbürgen och mötesplatsen skulle närmare bestämt vara en parkgång, som från borgen går i riktning mot en bro, vilken leder över en kanal eller en vattensamling från parken till Millennium, ett minnesmärke som ligger vid slutet vid gamla Andrassij ut, numera Stalingatan. Vas sade sig väl känna till denna del av staden.

Beträffande personer i Sibiu, som skulle kunna lämna upplysningar om Wallenberg, förklarade Vas, att den i hans tidigare berättelse omnämnde Cromec (bör stavas Kromek) även känner till Wallenbergs verkliga identitet. Vas sade sig vara fullt övertygad om, att han, om han lyckas komma till Ungern, säkerligen skall kunna genom sina kontakter få förbindelse med doktor Cuza och Kromek och genom dem få godtagbara bevis för att Wallenberg alltså finns i fängelset eller i varje fall fanns där 1947.

Vas tillfrågades, varför han låtit så lång tid förflyta, innan han tog kontakt med de svenska myndigheterna. Han upprepade på nytt, att orsaken var den, att han hörde den ene efter den andre i fängelset bravera med sina höga anställningar, och han hade inte trott riktigt på Wallenbergs uppgifter. Det var först när han hos sin broder i Knutange hörde den ungerska radioutsändningen till minne av årsdagen för Wallenbergs försvinnande, där man bl.a. sade, att Wallenberg var judarnas Messias, som han började fundera på, att de av Wallenberg lämnade uppgifterna måhända vore med sanningen överensstämmande, och det var därför som han skrev brevet till inrikesdepartementet. Han försäkrade gång på gång, att han verkligen sammanträffat med Wallenberg, vilken "såg ut som en jude". Jag frågade honom om han möjligtvis kunde erinra sig färgen på Wallenbergs ögon, men han sade sig icke vilja uttala sig härom, då han inte var säker på sin sak. Vidare tillfrågade jag honom, om han vid sin ankomst till Frankrike i oktober 1947 verkligen kunde så mycket franska, att han skulle ha varit i stånd att samtala med Wallenberg på franska språket. Han förklarade, att han lärt sig franska i skolan och han påstod, att de förhör, som de franska myndigheterna hållit med honom, då han i augusti 1948 blev arresterad, hållits på franska språket utan hjälp av tolk. Beträffande hans vistelse i Frankrike så hade han först arbetat i Lyon på en bilfabrik och då bott i kasernen Saint Saens. I augusti 1948 hade han blivit arresterad

på grund av att hans uppehållstillstånd icke var klart. Möjligt är att man kunnat rubricera detta som bedrägeri och han hade dömts till 18 månaders fängelse och hållits arresterad i fortet Duchère i Lyon. Efter avtjänande av straffet hade han begivit sig till sin broder i Knutange, varifrån han måst begiva sig till den franska zonen i Tyskland.

Genom överste Moinet kommer jag att erhålla kopior av samtliga handlingar angående Vas vistelse i Frankrike och vidare lovade överste Moinet att införskaffa samtliga uppgifter, som de tyska myndigheterna ha ifråga om Vas person.

Vas uppgav att svägerskan i Bekescaba heter Vera Vas. Svågern doktor Cuza är nu omkring 48 år gammal och hans hustru är 41 år.

Samtalet med Vas pågick till sent på kvällen, då förfrågan kom från fängelset om att han borde återställas dit. Det är mycket möjligt att ett förhör följande dag skulle ha kunnat giva ytterligare en del detaljer, som måhända skulle kunna bevisa Vas opålitlighet, men då jag icke hade tillgång till de fullständiga dokumenten angående Vas vistelse i Frankrike och Tyskland, och han ständigt framförde, att en del missförstånd kunde ha uppstått vid förhören på grund av språksvårigheter, ansåg jag icke, att jag kunde komma själva sakfrågan närmare med ett förhör om olika detaljer. Jag övervägde, huruvida jag skulle försöka taga mig över till Metz och där tala med Geza Vas. Givet är, att man därigenom skulle kunnat få bekräftelse på, om systemen Margareta verkligen är gift med läkaren Cuza, men en bekräftelse eller ett förnekande i detta hänseende kan icke anses utslagsgivande beträffande om Vas verkligen sett eller sammanträffat med Wallenberg. Då en resa till Metz säkerligen tagit ett par dagar i anspråk innan jag hade kunnat få ett sammanträffande med Geza Vas, avstod jag från denna plan.

Slutsats.

Det är uppenbart, att Vas ljugit på många punkter, och min personliga uppfattning är den, att Vas måhända aldrig suttit i samma fängelse som Wallenberg eller att han fört någon konversation med honom. Jag finner det anmärkningsvärt, att Vas, som vistats tre år i Frankrike ännu talar så dålig franska som han gör. Hans möjligheter att samtala med Wallenberg böra därför ha varit synnerligen begränsade. Jag skulle snarare tro, att Vas under sin vistelse i Ungern sammanträffat med folk, som känt Wallenberg

- 0 -

och som lämnat en beskrivning på Wallenberg samt givit honom en del informationer om Wallenbergs verksamhet. Möjligtvis har Vas fått en del upplysningar från Szigysórtó och det kan ju också vara möjligt, att Szigysórtó suttit arresterad på samma plats, kanske i Nagývarad, som Wallenberg. Mot Vas uppgifter om att han skulle ha varit tillsammans med Wallenberg i fängelset i Sibiu under två år - Vas förklarade att under den tiden var han under cirka 2 månader förflyttad till ett annat fängelse i Rumänien - talar utsagorna från von Maasburg, Hodosi, Stefan Carl, fru Lichtner-Laszko m.fl., och måhända kunna ytterligare upplysningar inkomma från ~~Grove-Ziegenberg~~ och Captain Reginald Barrat. Vidare är det ju möjligt, att de till Stefan Carl framställda frågorna, om de bli besvarade positivt, giva en så klar uppfattning, att man måste sätta tro till att Stefan Carl sammanträffat med Wallenberg i repatrieringskontoret i Ryssland.

Skulle däremot samtalet med exkonung Mikael vara positivt beträffande Vas person, borde man måhända icke helt avvisa Vas medverkan, ty såsom överste Moinet framhöll, en man som Vas med sina kunskaper i ungerska språket och sina goda förbindelser där, bör ha de största möjligheter, som överhuvudtaget står till buds för införskaffande av uppgifter om Wallenbergs öde i Ungern. Man kunde därvid helt bortse från frågan om Vas sammanträffat med Wallenberg eller icke. Visserligen är det möjligt, att Vas skulle kunna komma med förfalskade dokument, om han kommer i förbindelse med folk som kände Wallenberg och om han kommer över litteratur om Wallenberg. Sålunda finnes ju Wallenbergs namnteckning i Genö Levais bok och med den skicklighet som våra dagars skriftförfalskare besitter, ^{det} torde det inte vara omöjligt, att frambringa skriftstycken som skulle vara mycket svårt att motbevisa. Innan något beslut fattas om att medverka till Vas möjligheter att komma ut från Tyskland och passera Österrike, bör väl dock i första hand avvaktas besked från envoyén Allard, vilken väl i närvarande stund närmar sig Florens och varifrån besked måhända kan erhållas senast måndagen den 30 april. Vidare bör man väl få tillfälle att studera de fullständiga akterna från Frankrike och Tyskland.

Om medverkan skall lämnas från de svenska myndigheternas sida, torde väl under nuvarande förhållanden, då Vas sitter hos de tyska myndigheterna, den enda utvägen vara, att han försåges med ett tillfälligt svenskt främlingspass, som vore viserat av de österrikiska myndigheterna och som gällde för en mycket begrän-

sad tid. Detta pass skulle då kunna översändas till överste Moinet, som arrangerar det så, att Vas efter sin frigivning av fransmännen föres till österrikiska gränsen och släppes in i Österrike. Från gränsen skulle han då åka till svenska beskickningen i Wien och lämna in passet där, varjämte han tillsades att efter sitt besök i Ungern på nytt vända sig till svenska beskickningen i Wien.

Ett sådant förfarande förutsätter väl dock, att de svenska myndigheterna förhandla med de österrikiska om viseringen, vilken väl knappast kan erhållas med mindre de svenska myndigheterna avlämna en försäkran till de österrikiska om att Vas, om han återkommer till Österrike efter slutfört uppdrag, får inrese-tillstånd till Sverige. Det vanliga villkoret för visering av ett främlingspass är ju, att återresevisering lämnas, vilket icke kan ifrågakomma i fallet Vas, ty då kunde ju Vas helt enkelt stanna kvar i Österrike och efter någon tid infinna sig på svenska beskickningen och förklara, att han gjort ett försök att komma in i Ungern men misslyckats.

I och med att svenska myndigheter engagerar sig för en sådan hjälp åt Vas torde man de facto ha givit honom inresetillstånd till Sverige, men även om han icke lyckas utföra något positivt, så torde skadan för Sveriges del vara ringa. Vas kan naturligtvis vara en bedragare, men jag har svårt att tro, att mannen är någon verklig förbrytare, och med hänsyn till att Vas av allt att döma besitter en tämligen stor teknisk färdighet, torde det inte vara omöjligt, att han skulle kunna bli en mycket bra medborgare, om han komme hit och kände på sig, att han icke längre behövde känna sig som rotlös flykting. I varje fall är det tydligt, att den behandling han undergått och alltjämt undergår kommer att bryta ned honom fullständigt, om ingen räcker honom en hjälpende hand.

Stockholm den 26 april 1951.

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)

LÉGATION DE SUÈDE

179 (röd lapp)
Bukarest den 8 maj 1951.

Strängt förtroligt och personligt

P 2.

650

19.5.51

P 2 luv

Danielsson m. s. s.

Herr Utrikesråd,

N.L.

Med anledning av handbrevet den 16 nästlidna april
ber jag härmed för ordningens skull få bekräfta, att jag
till Israels härvarande chargé d'affaires överlämnat en
frågelista, fotografierna av R.W. jämte tidningsfotot av
af Sandeberg. Då jag häromdagen träffade hr Halevi, spor-
de jag honom, om han hört något om när S.C. komme till Bu-
karest. Detta hade han ej men hoppades att så snart skul-
le ske.

Herr Utrikesrådet värdant

hällgärne

Gösta Rönneby

Herr Utrikesrådet S. D a h l m a n ,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

hbr. Dahlman-Allard,
Istanbul, 29.5.51.

Jub. 24/1 X
(röd lapp)

25/ Avskrift av enskilt och strängt förtroligt
handbrev från Envoyén Allard, Sofia, till
Utrikesrådet Dahlman, Utrikesdepartementet,
dagtecknat den 19.5.1951.

229
24.5.51. T
P 2 km

20.24/51
Min fru avreste för några dagar sedan till Bukarest, där hon
på diskret väg stämt möte med den ~~den förre~~, som skulle ha
möjlighet att kontrollera Müllers uppgifter. Hon har nu meddelat
mig i tel. att ~~men i fråga försämrade~~ ~~den saken~~ gått
~~under jorden eller semesterstaden~~. I enlighet med vad vi muntligt
överenskommit före min frus avresa har hon i stället försökt att
få konsult i Sitid att under lämplig förvärandning resa till Bu-
karest. Av antydningar vid ett telefonsamtal idag har jag tyckt
mig förstå att min fru ansåg sig ha goda förhoppningar om att
~~hon~~ skulle komma. Min fru kommer att från Bukarest direkt
telegrafera till Dig om resultatet. Därest hon skulle misslyckas
att få de önskade uppgifterna, återstår inget annat än att anlita
israeliterna för anskaffande av dessa. Jag vill emellertid icke
inblanda israeliterna innan jag erhållit besked om att Ni där hemma
icke ha någon invändning häremot.

Då jag nu har en liten paus i mitt arbete reser jag till
Istanbul med kurirpost och skulle vilja begagna uppehållet här
för att taga ut 10 dagar av den semester som håller på att frysa
inne från 1950. För att hinna erhålla fortsatta instruktioner och
underrättelser från Dig avvaktar jag här ankomsten av flygplanet
från Stockholm torsdagen den 31 maj. Jag vore därför tacksam för
att få några rader från Dig senast med planet denna dag.

Därefter återvänder jag till Sofia och efter några dagars
uppehåll där fortsätter jag till Bukarest och därifrån till Prag.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen.

(röd lapp)

STOCKHOLM

19

Stockholm den 29 maj 1951.

Sträckt förtroligt och personligt.

216
INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MAL

Du^I

Broder,

Med tack för Ditt brev den 19 dennes från Sofia får jag härmed bekräfta, att vi icke ha någon erinran emot att Du, om nödvändigt, använder ~~härskarna~~ hjälp för att få fram uppgifter rörande Cuza.

Tamm har meddelat, att ~~Bela "Szizart"~~ förra året återkommit ur "rysk krigsfångenskap" och att han sedan dess är internerad i koncentrationslägret i Kistarcsó. Enligt vad Tamm erfarit, skulle vidare ~~Szizart~~ fader, moder och en syster alltjämt bo på den uppgivna adressen, men de kunna ej kommunicera med ~~Bela~~. Dessa uppgifter äro ju högst intressanta, dels därför att ~~Szizart~~ verkligen existerar och dels därför att vi nu fått nya bevis på med vilken härva av lögner Müller omgett sin berättelse. Enligt Fondells sista samtal med Müller insisterade ju Müller på att ~~Szizart~~ vistades på fri fot våren 1947 och vid den tidpunkten var lärare i pianospelning, medan han numera skulle vara kapten i den ungerska armén.

Då vi nu fastställt, att ~~Szizart~~ existerar, finns det väl, trots Müllers alla bevisade lögner, en möjlighet, att ~~Szizart~~ sammanträffat med Bendel och berättat härom för Müller, som sedan spunnit vidare på tråden. Någon bestämd mening om saken kan man naturligtvis inte ha. Men det är alldeles uppenbart, att det skulle vara av största intresse att få höra vad ~~Szizart~~ själv kan ha att berätta om såväl Bendel som Müller. Svårigheterna att upprätta någon kontakt med honom i koncentrationslägret Kistarcsó ligga i öppen dag; kanske ser Du ändå någon möjlig-

Envoyén Allard,
Istanbul.

29/5

Kunin

216

het? Det är självklart, att någon legal väg icke kan stå till buds för att få de frågor, som vi skulle vilja ställa till mannen, besvarade. Med hänsyn till sakens stora vikt får jag emellertid be Dig att nu och vid Ditt förestående Budapest-besök ingående överväga hela frågekomplexet, då det är uppenbart, att vi icke kan släppa denna ledtråd, förrän varje tänkbar möjlighet utdömts.

Den franska rapporten om Müller har ännu icke ingått.

Slutligen får jag för Din kännedom meddela, att Müller enligt ingången underrättelse väntas bli fri omkring den 15 juni.

u/ Sven Dahlman

RÖD LAPP:

Partout et
Strenge fortat

1) Tack för denna lilla brev i kanten
 affären. Skall göras i måglet
 med den i sken stanna i Breda
 post. En färdig som bekans
 som den vid det här laget
 det genom minnes försäkring från
 Bredast. Enas på minners listan
 vara uppdiktad på brynn
 slutet de i en färdig med
 namnet Cuzo färdig. En färdig
 Wille och färdig i färdig - En färdig
 träffat på färdig i färdig
 färdig på färdig i färdig
 varelse färdig mellan namnet Cuzo
 och färdig i färdig och färdig
 i färdig med färdig namnet
 färdig färdig i färdig
 färdig - en färdig färdig
 en färdig (färdig) och färdig
 färdig färdig. Stefan och Carl
 2) En färdig färdig färdig

~~Meddelat~~ att han nu sändt på nytt
 till kontakt med de i bekännelsen nämnda
 den s. g. Plan har tillkommit. Detta väntas
 i Bukarest och där för icke fått
 det av det frägningsmål. Som på grund
 av Rönne. De två följande har
 vidare meddelats att Stefan Carl
 icke mår skär emigrera till Tulestien.
 Ty hade det varit tänkt begåva sig
 till en Lyckas legation. Han skulle
 varit för den till Tulestien, där han
 skall kunna utfrågas
 om de i sin tanke förmodar, att det
 finns en del skickade i Budapest i
 denna fråga och som vill veta om
 ordinarie skickade i bekännelsen
 hoppas på att utgå här emot att
 de på Rönne komma över från
 till den till Budapest på något sätt
 eller höst i veckan. De har redan
 talat med honom och han har
 inte varit i Budapest och han lovade
 komma över från Wien om de behövs
 honom. Han har med tanke på denna
 omständighet icke ansett sig i Buda-
 pest utan har förfärdigt diplomat-
 iskt kort av att det skickas. Om de
 något från sig utgå jag från att man
 begär bifall.

Avskrift.

Istanbul den 30.5.51. *P 2*

Personligt och strängt förtroligt.

1.7.
Broder,

Tack för Dina tvenne brev i Müller-affären. Jag skall givetvis i enlighet med Din önskan stanna i Budapest, så länge som behövs.

Som Du vid det här laget vet genom min frus brev till Dig från Bukarest, synes ju Müllers historia vara uppdiaktad från början till slutet, då ingen läkare med namnet Cuza finnes. Att juveleraren i Wien och prästen i Linz, som Fondell träffat, påstått motsatsen är tydligen beroende på en bland rumäner vanlig förväxling mellan namnen Cuza och Sturdza. En ogift och känd läkare i Sibiu med ^{just} förnämnda namn finnes. Konsuln i Sibiu har dessutom tillfogat att det uppgivna förnamnet till doktorn (Surdu) icke användes bland rumäner.

Vad beträffar Stefan Carl har Israels beskickning meddelat, att han är rädd för att taga kontakt med beskickningen ännu en gång. Han har sålunda icke varit i Bukarest och därför icke fått del av det frågeformulär som sändes till Rönnhed. På vår förfrågan har vidare meddelats, att Stefan Carl icke önskar emigrera till Palestina. Jag hade eljest tänkt begära att han av Israels legation skulle erhålla prioritet för resa till Palestina, där han lättare skulle kunna utfrågas av våra representanter.

Då jag förmodar, att det blir en del skrivarbete i Budapest i denna fråga och jag ej vill anlita den ordinarie skrivpersonalen på beskickningen hoppas jag att UD inget har emot att jag ber Rosita komma över från Wien till Budapest på några dagar eller högst en vecka. Jag har redan talat med henne härom innan hon lämnade Budapest och hon lovade komma över från Wien om jag behövde henne. Hon har med tanke på

denna eventualitet icke avanmälts i Budapest utan innehar fortfarande diplomatkort av UD. därstädes. Om jag ej hör något från Dig, utgår jag från att min begäran bifalles.

Din tillgivne Sven Allard.

Avskrift.

298

7.6.51.

P. E. D. E.

Istanbul den 31. maj 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Broder,

Med tack för Ditt brev den 29. ds., som jag, då kurirlägenhet här finnes, kan besvara omedelbart vill jag framföra följande:

1. Den enda möjlighet att komma i förbindelse med en person i koncentrationsläger är genom nära släktingar, som vanligen få besöka vederbörande en gång i månaden. Om det är riktigt, som Tamm säger, att Szigysortos föräldrar ej kunna kommunicera med denne ser jag för närvarande inga utsikter för någon att komma i förbindelse med honom. Måhända kunna dock föräldrarna senare erhålla dylikt tillstånd.

2. Därest Szigysorto kommit tillbaka till Ungern från rysk krigsfångenskap först år 1950 förstår jag icke, hur Müller överhuvudtaget kunnat sammanträffa med denne enär Müller begav sig till Frankrike 1947 eller 1948 och sedan dess väl knappast återvänt till Ungern.

3. Därest Müller mot all förmodan sammanträffat med eller bott hos Szigysorto, torde föräldrarna igenkänna den förre. Man kunde därför kanske genom någon mellanhand visa föräldrarnas Müllers foto och fråga om de sett denne man.

4. Omständigheten att Szigysorto sitter i koncentrationsläger försvårar eller omöjliggör även ur andra synpunkter fortsatta efterforskningar. Ty även släktingar till en dylik person betraktas av andra ungrare nästan som pestsmittade. Min fru befarar därför att hennes vänner, även mot kontant erkänsla, icke skola våga upptaga kontakt med föräldrarna till en person, som befinner sig i koncentrationsläger. Kanske Du därför i första hand borde telegrafera till Tamm att beskickningens advokat borde göra ett försök

att få kontakt med föräldrarna. Om detta lyckas skulle advokaten framställa ett fåtal precisa frågor, som Ni i UD eller Fondell böra formulera.

5. Det föregående återger de första reflektioner, vartill Ditt handbrev giver anledning. Då jag kommer till Budapest skall jag givetvis, med ledning av de uppgifter som där föreligga ytterligare fundera på vad som kan åtgöras.

Sedan jag nu mottagit den kurirpost från Stockholm som jag väntat på, återvänder jag till Sofia, där jag har några ärenden för handelsavdelningen att slutföra. Därifrån begiver jag mig till Bukarest - men blott för några få dagar - och skall där ånyo söka kontakt ~~med Israels chargé d'affaires~~ om Stefan Carl. Från Bukarest reser jag till Budapest och Prag. Jag skall på sedvanligt sätt genom telegram underrätta UD om ankomst och avresedagar. Det vore bra, om Du efter mottagandet av detta brev ville sända mig ett telegram till Sofia med en kort orientering om läget och meddelande, hur Ni för närvarande se på Müller-Bendel-affären.

Med hjärtlig hälsningar

Din tillgivne

Sven Allard.

ut. n. d. d. Dahlman
b. 6.6.51 kl. 1820

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	5 I ten

Telegram i blankettchiffer från Sofia

Avsant den 6 / 6 19 51 kl. 1330

Ankom den 6 / 6 19 51 kl. 1655

Utskrivet i 3. exemplar.

Detta är originalet.

Igm Sofia Dahlman
7.6. A. d.

17.

Ex 2 Stadsrådet

Personligt för Dahlman. Edert chiffer 20 till Bukarest.

Primo. Rönghedh meddelar, att Israels legation befarar, att S C ej kommer att hörsamma uppmaning att besöka Bukarest då ny resa dit skulle väcka alltför stor uppmärksamhet i hans hemstad, särskilt som han ej avser att emigrera. Måhända kan Israels legation förmås att på vår bekostnad sända pålitlig rumänsk jude till Cluj för att där kontakta S C. Då i dylikt fall inga skriftliga aktstycken torde kunna medföras är det önskvärt, att frågorna i det av Eder utarbetade formuläret väsentligt reduceras så att vederbörande utan svårighet kan hålla dessa i minnet. *7 folierna faller* att sedan Israels minister definitivt lämnat Bukarest legationen där visar mindre intresse för att hjälpa oss än tidigare.

Secundo. Därest vare sig läkare eller tandläkare med namnet Cuza i Sibiu synes det som om bindande bevis föreligger för att Müllers historia är uppdiaktad. De samstämmiga uttalanden, som gjorts av pastorn i Linz och av juveleraren i Wien, kunna fullt förklaras av en bland rumänerna vanlig förväxling av Cuza och Sturdza, som båda äro historiska namn från 1800-talets första hälft. En ogift läkare Sturdza som bekant i Sibiu under det att enligt min frus uppgift inga Cuza överhuvud finnas i telefonkatalogen för sistnämnda stad.

Allard.

Coll: *h*

853
13-6-57
P a 8mE

Sofia den 9 juni 1951. X

P 2.

Personligt och strängt
förtroligt.

Chiffre
Balkares

13
6
Dahlgren sek 13/6
Kah-nku. sek 16/6
S.S.

Broder,

Då jag idag erhållit en relativt snabb kurirlägenhet till Stockholm via Paris, vill jag begagna tillfället att skriftligt besvara de meddelanden jag i dagarna via Bukarest mottagit från Dig rörande Stefan Carl.

Jag vill då till en början, för att Du skall ha sammanhanget fullt klart för Dig, framhålla, att det välvilliga bistånd vi tidigare erhållit av Israels beskickning i Bukarest vid våra efterforskningar nog i stor utsträckning varit beroende på mina personliga förbindelser med Israels minister. Denne har som bekant, sedan ministerposten indragits, nu lämnat Bukarest. Jag känner emellertid rätt väl även legationsrådet Halevi, vilken hädanefter torde komma att tjänstgöra som chargé d'affaires en pied, och hoppas, att genom hans förmedling kunna erhålla ytterligare upplysningar. Tyvärr är denne sedan cirka 3 veckor tillbaka på besök i Israel och återförväntas till Bukarest, enligt den senaste uppgift jag mottagit, först i mitten av denna månad. Innan hr Halevi återinträtt i tjänstgöring, kan jag icke uträtta något i ärendet Stefan Carl. Israels beskickning förestås för närvarande av en yngre sekreterare, som jag aldrig träffat, och vilken - enligt meddelande från Rönnhedh. - tydligen saknar intresse för att bistå oss, vartill han givetvis heller icke har någon som helst skyldighet.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att medlemmarna av Israels beskickning i samma utsträckning som den svenska äro

Herr Utrikesrådet S. D a h l m a n ,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Sper

underkastade gällande resebegränsningar och givetvis även över-
vakas på samma sätt som vi. De hava därför icke större förut-
sättningar än någon medlem av svenska beskickningen att erhåll-
la tillstånd att begiva sig till Cluj. Jag tror därför, att
den enda möjligheten att uppnå kontakt med Stefan Carl är att
Israels beskickning övertalar en enligt dess uppfattning pålit-
lig rumänsk jude, som kan resa utan tillstånd, att begiva sig
till Cluj.

Vidare vill jag understryka, att av de uppgifter min fru
medförde från sitt senaste besök i Bukarest, vi båda erhållit
det intrycket, att Stefan Carl, som av för mig okända skäl äm-
na kvarstanna i Rumänien, icke önskar att vidare bliva inblan-
dad i Wallenberg-affären. Man kan därför befara, att han kom-
mer att göra vad som står i hans makt för att undvika kontakt
i direkt eller indirekt väg med svenska beskickningen.

Ditt senaste meddelande rörande Müller har just nu kom-
mit beskickningen tillhanda men befinner sig vid kurirpostens
avgång icke ännu i det skick, att jag kan tyda detsamma. Jag
får därför senare besvara de frågor Du där eventuellt framstäl-
ler telegrafiskt. Jag vill emellertid försäkra Dig om, att jag
kommer att göra allt vad som står i min förmåga för att bringa
ytterligare klarhet i Müller-affären, även om jag för närvarande
är mycket skeptisk till de uppgifter denne man lämnat.

Sedan senaste besöket i Bukarest
och Budapest har jag varit i
Om min fru varit i Bukarest
till Stockholm för att rådgöra med Eda
och delge henne vad jag har sagt i denna
anledning till Stockholm och jag har
sitt till Stockholm och jag har
min post där

J. Störster
Hans Edgren
M. M. M.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

STOCKHOLM

19

Stockholm den 14 juni 1951.

Strängt ^{N:o} ~~fortroligt~~ och personligt. BIL.

INK. D. N:o

4 bil.

AVD.

GR.

MAL.

Sjöborgs-utredningen.

(På kuvertet till Budapest:
"Öppnas av envoyén Allard
personligen".

(På kuvertet till Bukarest:
"Öppnas av envoyén Allard personligen;
därest han avrest till Budapest öppnas
kuvertet av herr Rönnhedh").

Broder,

./1.

1). För Din kännedom får jag härmed översända avskrift
av en rapport från franska säkerhetspolisen rörande Vas. Den
är, som Du torde finna, ägnad att bidra till att ytterli-
gare minska tilltron till honom. Tyvärr ha fransmännen icke
uppfyllt sitt löfte att sända en utförlig rapport om Vas'
öden i Frankrike efter den uppgivna flykten år 1947. Daniels-
son kommer därför att omedelbart tillställa franska veder-
börande ett utförligt frågeformulär, som vi hoppas att våra
franska vänner icke skola underlåta att besvara. Då härigenom
ytterligare tid åtgår och vi, så länge starka tvivel måste
råda om Vas' avsikter i hela denna affär, icke önska att han
skall få tillfälle att agera på egen hand, ha vi instruerat
beskickningen i Bonn att hemställa hos vederbörande tyska
myndighet, att Vas om möjligt hålles kvar i betryggande för-
var, så att, när vår utredning slutförts, förnyat förhör kan
anställas med honom av härifrån utsända personer. Trots allt
anse vi nämligen, att någon liten kärna av sanning kan finnas
i mannens historia om Wallenberg, varför man bör gå till bot-
ten med saken.

Jag begagnar tillfället att närslutet översända två
fotografier av Vas samt en lista med frågor att riktas till
f. ej till karest. ~~f. ej till karest.~~ Till den sistnämndes föräldrar synas lämpligen

Envoyén Allard,

Budapest (och Bukarest)

EXP 14
MS

frågorna numris 1 - 4 och 10 och 11 böra riktas. Dessutom bör man fråga föräldrarna, huruvida de känna till eller någon gång hört talas om en man vid namn Georghe Vas (Vasiu) och i så fall under vilka omständigheter.

2) Stefan Carl-spåret bör, såsom framgitt av meddelanden i annan ordning härifrån, energiskt fullföljas, då detta spår uppenbarligen är ett av de allra viktigaste i hela Wallenberg-affären. Det är därför att beklaga, att svårigheterna skola vara så stora att ånyo upprätta kontakt med honom. Alla tänkbara möjligheter böra emellertid utnyttjas för att få den till stånd. En fråga som jag bland annat ställt mig är denna: Skulle man icke kunna mot löfte om en större penningssumma ändå förnä Stefan Carl ~~att emigrera~~

Jag hoppas, att det skall lyckas Dig att förnä israeliska beskickningen att ~~sända någon tillförfrågning om tillstånd~~. För detta ändamål medsänder jag en förkortad lista med frågor, som böra ställas till Stefan Carl.

./4.

Dahlman.

Avskrift.

Avskrift tagen i utrikesdepartementet av rapport från franska säkerhetspolisen till kommissarie Lanielson, överlämnad av denne till utrikesdepartementet den 12 juni 1951.

AFFAIRE WALLENBERG - VASIU

SECRET

13/6 51 56
Kontrolldepartementet
Förhållande av skiljingen
Den 13/6 1951
Samlad utgåva av de utgåvor som
utgitt i juni, d. 13 den 1951 14 595.

Complément d'interrogatoire de VASIU.

VASIU a ainsi complété ses déclarations étant interrogé par nos soins à la prison de WOLFACH 27 Avril 1951.

Arrêté à DEVA en avril 1945 pour sabotage, il fut transféré peu après au camp de IOCSANY et ensuite à la prison de SIBIU où il fut condamné le 3-1-1946 à 15 ans d'emprisonnement. Il se serait évadé le 22-3-1947.

Pendant son séjour à la prison de SIBIU de fin avril 1945 au 22-3-1947, il aurait connu un certain VICHENOWSKY avec lequel il a parlé pour la première fois le dimanche des Rameaux 1945. Dans la suite il aurait souvent eu l'occasion de jouer aux échecs avec cet étranger qui lui confia qu'il s'appelait en réalité WALLENBERG Raoul. Tous premiers entretiens auraient eu lieu dans l'infirmerie de la prison. WALLENBERG était physiquement à plat et malade de faim. A la prison on parlait de lui en disant "le ministre" ou "le docteur".

WALLENBERG lui aurait confié:

- qu'il avait été d'abord emprisonné à ORADEA MARE et à IOCSANY
- que sa mère s'était remarié, après la mort du père de W. avec un banquier de la banque "Eskilda" (Orthographe phonétique) ENSKILDA probablement.
- qu'il a un frère plus jeune que lui
- qu'il connaît bien à BUDAPEST un juif du nom de WEISSLOVITCH (Orthographe phonétique) d'une maison de pompes funèbres,
- qu'il aurait sauvé précédemment.

VASIU cite comme témoins pouvant confirmer la présence de WALLENBERG à la prison de SIBIU en 1946/47, les personnes

suivantes:

- a/ - Dr. Cornélio BRADIANU, 50 ans, ex préfet de police dans la région de BRAD, arrêté et emprisonné à SIBIU pour raison politique et remis en liberté après une détention d'envi-

ron 5 mois. Le frère de BRADEANU aurait épousé la belle-mère de VASIU. BRADEANU se trouverait maintenant à DEVA ou à TURDA ou à SIBIU.

b/ - MOSTEANU, 35 ans, ex commissaire de police de la SIGURANZA à SIBIU (TURNU ROGU), emprisonné en 1946 dans la section politique et remis en liberté.

c/ - Jonel GOLDMANU, 35 ans environ, ex officier de la SIGURANZA à DEVA, enfermé pour raison politique à la prison de SIBIU en 1946, relâché et domicilié à CALAN.

d/ - BALAN, 50 ans environ, ancien major, gardien chef à la prison de SIBIU, devenu cantinier.

e/ - Niku X. 35 ans environ, né à OHIO ou habitent ses parents ex commissaire de police à FELDIOARA (RASBOENI), emprisonné vers Noël 1946 dans la même section que WALLENBERG, puis remis en liberté.

f/ - Mme. PETRUSCU, 55 ans environ, secrétaire à la prison de SIBIU en 1946/47, sur le point d'être pensionnée.

VASIU ne semble pas avoir dit précédemment qu'au moment de son départ de Roumanie il avait été arrêté en HONGRIE, à DEBRECZEN et transféré à BUDAPEST. Il y est resté une dizaine de jours environ à la disposition de la police politique, Andrassy Utea No 60, après Pâques 1947 et fut expulsé sur l'Autriche via HEGYESHALOM-BRUCK a.d. Leitha.

Pour vérifier les dires de VASIU, il semblerait indiqué de faire vérifier, d'une part les registres de la prison de SIBIU, notamment de l'infirmerie, sous le nom de VICHENOWSKY, et d'autre part de demander la photographie anthropométrique (avec empreintes digitales) de cette personne.

Enfin par l'interrogatoire de réfugiés venus de Roumanie depuis 1947 (passés par MOLOCH) il serait peut-être possible d'obtenir des précisions.

Nous demeurons néanmoins très sceptiques au sujet de la sincérité de VASIU.

En effet, cet individu est actuellement en prison pour une affaire de droit commun et cherche à tout prix à en sortir. Ses "témoins" de Roumanie sont presque tous des policiers. Il a été d'autre part déjà mêlé à une affaire de contrebande de pénicilline par le

vapeur "Transylvania". Récemment il entra en rapports avec la Sûreté française d'OFFENBURG à propos d'une affaire tout aussi louche de vente de plutonium par les Russes. Il pourrait s'agir tout simplement d'un indicateur professionnel de toutes les polices.

Cependant si vous le désirez nous essaierons de faire vérifier plus à fond en Autriche en Allemagne et en France et en particulier d'interroger des réfugiés venus de Roumanie par MOLOCH depuis 1947.

Prière de nous indiquer vos desiderata à ce sujet.

Dahlman reed

114
Frågor till Szigysarto.

Danielsson

S.S.

- 1) När råkade han i rysk fångenskap?
- 2) På vilken plats?
- 3) I vilka fängelser eller interneringsläger har han vistats?
- 4) När frigavs han av ryssarna?
- 5) Sammanträffade han i Sovjetunionen med någon svensk internerad?
- 6) Var och när skedde i så fall detta sammanträffande?
- 7) Kommer han ihåg svenskens namn?
- 8) Kan han lämna en beskrivning på svensken och några detaljer om orsaken till svenskens arrestering?
- 9) Har han i Sovjetunionen sammanträffat med någon rumänsk medborgare, för vilken han berättat om sitt eventuella sammanträffande med svensken?
- 10) Har han för någon rumän uppgivit sin adress i Kipest?
- 11) Har Szigysarto varit arresterad i något fängelse i den ungerska staden Sibiu?

Stockholm den 13 juni 1951.

Danielsson

Schlusserna
S.E.
del 14/16 av filen
... Xaff *Kan Danielsson*
Frågor till S.C. i Cluj.

- 1) Vilka orter (städer) i Ryssland har han vistats i?
- 2) Vilka språk talar S.C.?
- 3) Var träffade han R.W. första gången?
- 4) Under vilka omständigheter erfor han, att det var R.W.?
- 5) Vilket språk samtalade de på?
- 6) Kan han lämna en utförlig beskrivning på R.W. (längd, ålder, hårfärg och myckenhet hår, ögonfärg, ögonbryn, buskiga eller tunna, ansiktsform, näsans utseende, var munnen bred eller smal, voro läpparna tunna eller fylliga, voro öronen stora eller små, åtliggande eller utstående, hurdan var kroppsbyggnaden, spenslig, smärt eller satt eller grov, påminde ansiktet eller figuren om någon viss ras).
- 7) Kan S.C. ge en något så när exakt tidsbestämning för sammanträffandet med R.W.?
- 8) Kan S.C. möjligen angiva namnen på andra tvångsmobiliserade eller fångar, som voro i tillfälle att se R.W. vid S.C:s sammanträffande med honom.
- 9) Berättade icke R.W. några detaljer om orsaken till att han fanns i Sovjetunionen?
- 10) Kan S.C. ha förväxlat R.W. med af Sandeberg?

Stockholm den 13 juni 1951.

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)

Förbrytning

AVD	GR	MAL.
P	2	8 I en

Telegram i blankett chiffer från Bukarest

Avsant den 20 /6 1951 kl.03.40

Ankom den 20 /6 1951 kl.10.00

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är originalet.

Avskrift av P.M.
ej tagen.

26. Personligt för Dahlman.

~~Halevi meddelar, att förföljelsen mot judar i Rumänien sedan månader starkt tilltagit, varjämte många häktats, så snart de trätt i förbindelse med Israels legation. Bland dessa befinner sig den man, som i mars sants till Cluj för att uppspara Stefan Carl, vilket allt förklarar den sistnämndes rädsla för att åter besöka Bukarest. Halevi, som vid Stefan Carls besök här haft ett långt samtal med denne och funnit honom vederhäftig, förklarade sig redan nu kunna besvara ett flertal frågor i Edert formulär den 16 april. Stefan Carls uppgifter till Halevi, som väsentligt skilja sig från Sandeborgs, äro i huvudsak följande.~~

Vid de tyska truppernas ankomst till Rumänien flydde Stefan Carl till Sovjet, där han under hela kriget utförde krigsviktigt arbete utan att vara tvångsmobiliserad. Av vad natur detta arbete varit, eller var det företagits, hade han under samtalet icke nämnt. Efter krigets slut sökte Stefan Carl återvända till Rumänien och besökte i sådant syfte en tid nästan dagligen repatrieringsbyrå i Moskva. I väntrummet, där ett flertal personer alltid uppehöll sig, hade han en dag samtalat med en man, som sade sig vara svensk och heta Wallenberg. Samtalet hade förts på tyska, som båda behärskade. Stefan Carl likaledes kunnig i ungerska, rumänska och ryska. Wallenberg kom från ett arbetsläger utanför Moskva och var åtföljd av vakter därifrån. Han tilläts dock att fritt röra sig i väntrummet och kunde samtala med vem han önskade. Stefan Carl hade träffat Wallenberg blott vid detta ^{enda} tillfälle och kunde nu icke längre erinra sig Wallenbergs klädsel eller i detalj beskriva hans utseende. Sammanträffandet skulle ha ägt ^{rum} sommaren 1946, vilket sålunda strider mot Sandeborgs uppgift. Stefan Carl, som återvände till Rumänien under senare delen av 1946, hade, då han i Moskva träffade Wallenberg, aldrig förut hört denne omtalas och saknade likaledes kännedom om hans

Coll

verksamhet i Budapest. Halevi framhöll, att Stefan Carl på förhand icke underrättats om anledningen till, att han kallats till Bukarest, varför han icke var förberedd på de frågor, som framställdes, och sålunda icke kunnat tillrättalägga svaren.

Allard

Spörsnadsredning

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	8 I

Telegram i blankettchiffer från
Bukarest

Avsant den 20/ 6 1951 kl. 2200

Ankom den 21/ 6 1951 kl. 1150

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är originalet.

Skrift av P.M.
tagen.

28. Personligt för Dahlman.

Vid mitt första samtal med Halevi försäkrade denne att göra allt i hans förmåga för underlättande efterforskningarna efter W. Och lovade söka finna pålitlig person för resa till Cluj. Idag meddelade han, att närmare undersökningar visat, att två förtroendemän som han tänkt anlita, redan voro häktade. Han hoppades finna en annan, vilken emellertid, då han är bosatt i landsbygden ej omedelbart kunde kontakta S. C. och därför icke hade möjlighet att slutföra sitt uppdrag förrän i början av juli. Denne skulle med hänsyn till föreliggande risk förutom fotona blott medföra reducerat frågeformulär, då Edra frågor 1 - 12 samt 17 och 24 i stort sett besvarats i vårt chiffer 26, samt svaret på fråga 26 nej, beslutades stryka dessa. Jag anhöll om att vederbörande ånyo skulle fråga S. C. om tidpunkten för sammanträffandet med W. samt dessutom om möjligt söka fastställa i vilken del av Moskva repatrieringsbyrån var belägen. Halevi meddelade vidare, att S. C. under samtalet med honom hade lämnat den egendomliga uppgiften, att W. sagt sig omhändertagen av ryssarna i Berlin, vilket tyder på förväxling med Sandeborgs upplevelser. Jag framhöll detta för Halevi och bad honom ånyo undersöka denna punkt.

Allard.

Överl. den 28.6.51.
till Komm. Danielsson.

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Ea I

Telegram i blankett chiffer från
Bukarest

Avsant den 23 / 6 1951 kl. 1310

Ankom den 23 / 6 1951 kl. 1700

Utskrivet i exemplar.

Detta är originalet.

32. Personligt för Dahlman.

Primö. Ditt brev den 14 juni P. TT.

Stefan Carl vill enligt Halevi icke besvara
fråga ^{ett}, vilken också synes irrelevant,
sedan det framgått, att S. C. träffat W. blott
en gång. Frågorna två till och med fem ^{se} äro
besvarade i mitt 26. Fråga sex synes onödig,
därest S.C. kan identifiera W. på fotona.

H. är ombedd att genom sin förtroendeman
framföra övriga frågor i P.M. den 13 juni.
Jag skall därjämte före min avresa dryfta
ett förslag om emigration mot belöning.

Secundo. Då Müllers föräldrar äro bo-
satta på en mindre ort, är det utan adress-
uppgifter alltför riskabelt att söka kontakt
med dessa.

Tertio. H. har erbjudit sig att draga
försorg om att Israels beskickning i Buda-
pest, om så erfordras, bistår oss. Därest
ingen erinran framföres från Eder sida, ämnar
jag därför anlita en judisk förbindelseman
för de i Dina övriga brev begärda efterforsk-
ningarna.

Allard.

+ Förestämning f. o. Träffandet
när på andra förhandsutlämnade
utlämnade W. något o. orsaken
förv. med Sandberg

MM Dahlman befr. del
3.7.51 kl. 1935

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	ku I

Telegram i blankett chiffer från
Prag

Avsänt den 3 / 7 1951 kl. 1540

Ankom den 3 / 7 1951 kl. 1910

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är originalet.

P.M. 4.7.51.

rem. t. Danielsson, Sthlm.

24. Personligt för Dahlman. Halevi medde-

lar ej uteslutet att Stefan Carl emigrerar trots att han är par-
timedlem. Halevis förtroendemän fortsätta undersökningarna.

Allard.

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Rod Yaffi

P 2 Eu^I

X

Sthlm. den 4 juli 1951.
Överl. till Komm. Danielsson, Sthlm.,
f.k. E.u. (hemligstpl.)

S.Engfeldt
tjf.Byråchef

Stu

P.M.

5/2 RTZ
i handom

Envoyén Allard har meddelat, att Israels chargé
d'affaires i Bukarest underrättat honom om att det ej
vore uteslutet, att Stefan Carl emigrerar, trots att
han är partimedlem. Halevis förtroendemän fortsatte
undersökningarna.

Stockholm den 4 juli 1951.

Spa

946

6.7.51

P 2 k

Inh. 1/2 (100 lapp)
nr. 2

Budapest den 28 juni 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz

Sthlm. den 6.7.51.

Överl. till Komm. Danielsson, f.k.

E.u. (hemligstpl.)

S. Engfeldt

tjf. Byråchef

16/7 Rtz
L

Broder,

Vad beträffar Stefan Carl skall jag härmed lämna några kompletterande upplysningar i anslutning till i annan ordning redan översända meddelanden.

Jag vill till en början framhålla, att Halevy visade sig ovanligt hjälpsam och tillmötesgående. Han förklarade, att han skulle göra allt vad som stod i hans förmåga för att ånyo åvägabrinda kontakt med Stefan Carl och tillfogade, att hans regering vore i lika hög grad som den svenska intresserad av att efterforskningarna rörande Wallenbergs öde skulle krönas med framgång.

Som jag redan i annat sammanhang omnämnt, hade ett par av de förtroendemän, som Halevy använt eller tänkt anlita för detta uppdrag redan häktats. Han kände emellertid ännu en person, som skulle vara lämplig för uppgiften ifråga. Då denne bodde i norra delen av Rumänien - om jag fattade rätt i trakten av Arad - skulle det dock dröja några dagar, innan han kunde infinna sig i Bukarest för att erhålla nödiga instruktioner.

Vad beträffar Stefan Carls inställning till en eventuell emigration, har synbarligen Rönghed på grund av språksvårigheter missuppfattat Halevys uttalande. Denne meddelade nämligen, att han aldrig sagt att Stefan Carl

./.

Herr Utrikesrådet Sven Dahlman,

Kungl. Utrikesdepartementet.

vägrat att emigrera utan blott framhållit, att han icke
hört talas om att denne ville lämna Rumänien. Vi överens-
kommo nu, att Halevys förtroendeman till en början skulle
söka erhålla klarhet, huruvida Stefan Carl önskade emigre-
ra och, om så vore fallet, försäkra denne, att Israels le-
gation skulle på allt sätt underlätta genomförandet av hans
planer. Om däremot Stefan Carl förklarade sig önska stanna
i Rumänien, skulle förtroendemannen diskret antyda möjlighe-
ten av att han kunde påräkna en större penningssumma, om han
beslutade sig för emigration.

Vidare vill jag understryka, att Wallenberg, enligt
Stefan Carls redogörelse under samtalet med Halevy, vid sam-
manträffandet i repatrieringsbyrån icke uppgivit sitt för-
namn utan blott omnämnt, att han var svensk och hette Wallen-
berg. Halevy hade haft det intrycket, att samtalet mellan
Stefan Carl och Wallenberg varit mycket kort. Synbarligen
hade de personer, som befunno sig i väntrummet, för att för-
driva tiden frågat varandra om namn, nationalitet, uppehålls-
ort etc.

Tyvärr har Halevy, som nu vistats i Bukarest i något
över två år, förflyttats som legationsråd till Israels be-
skickning i Rom och torde komma att lämna Rumänien den 2
juli. Han skall enellertid på vägen till Italien passera
Wien - sannolikt den 4 juli - och då genom en pålitlig
mellanhand till vår beskickning där överbringa ett till mig
personligen ställt brev, vari han skall redogöra för resul-
tatet av sina efterforskningar. Jag räknar med att erhålla
detta brev genom flygkurir från Wien och skall så snart jag
mottagit detsamma omedelbart underrätta Dig om innehållet.

Lin Ljungström
Sten Carlsson

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

967

6.7.57

P2 luv

Yrk. 6/7 (röd lapp)
(m. 1) ✓

Budapest den 29 juni 1951. X

Personligt och strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 6.7.51.
Överl. till Komm. Danielsson, f.k.
(hemligstpl.)

E.u.
S. Engfeldt
tjf. Byråchef

16/7
P2
lu

Broder,

Såsom jag i annat sammanhang meddelat, lovade mig Halevy i Bukarest att sätta sig i förbindelse med Israels härvarande chargé d'affaires, Bentsur, och bedja denne att bistå mig vid efterforskningarna efter Wallenberg, därest vi hade behov härav.

För att etablera kontakt bjöd jag igår herr Bentsur på lunch utan ~~xxxx~~ direkt avsikt att för närvarande anlita honom i något särskilt fall. Då emellertid samtalet gav vid handen, att min interlokutör redan för andra ändamål stod i hemlig förbindelse med häktade socialdemokrater, förde jag fallen Béla Lucács och Béla Szigysórtó på tal och erfor till min överraskning, att herr Bentsur ej ansåg det uteslutet att åvägbringa kontakt med dessa personer. I varje fall trodde han sig kunna inhämta, huruvida de fortfarande befunno sig i livet.

Vad Béla Lucács beträffar avrådde herr Bentsur bestämt från att vi skulle söka komma i förbindelse med dennes fru, då hon säkerligen icke har någon möjlighet att träffa sin make, utan att minst en av fångvaktarna är närvarande vid samtalet. Därest mannen Lucács sitter i något fängelse i Budapest, skulle kontakt utan större svårigheter kunna åvägbringas genom förmedling av socialdemokraterna, som vid lämpligt tillfälle skulle fråga honom, om, när och var i Sovjetunionen han sammanträffat

Herr Utrikesrådet Sven Dahlman,

Kungl. Utrikesdepartementet.

./.

med Wallenberg. Om däremot Lucács skulle befinna sig i fängelset i Vac, är det enligt min interlokutörs uppfattning uteslutet att komma i förbindelse med honom. I första hand skulle därför herr Bentsur söka inhämta uppgift om var mannen Lucács inspärrets.

Vad härefter Béla Szigysórtó angår, förklarade min interlokutör, att den omständigheten att föräldrarna icke erhållit tillstånd att besöka honom betydde, antingen att mannen ifråga redan är död, eller ock att han står under särskilt sträng bevakning. Det skulle däremot enligt herr Bentsurs uppfattning vara relativt lätt att anskaffa "inside information" från det koncentrationsläger, dit Szigysórtó uppgives hava förts. Han skulle därför i första hand söka utröna, om denne fortfarande lever samt, om så är fallet, genom en socialdemokratisk fånge söka erfara, om Szigysórtó träffat Wallenberg och har någon upplysning att lämna om denne.

Min interlokutör underströk till slut mycket kraftigt, att, då det gäller inhämtandet av upplysningar från politiska fångar, det framförallt är nödvändigt att undvika många och alltför precisa frågor. Det lämpligaste tillvägagångssättet vore att till en början uppmana vederbörande att berätta allt vad de eventuellt visste om Wallenberg och därefter återkomma till någon fråga, som föranletts av redogörelsen som lämnats.

I detta sammanhang vill jag ej underlåta att framhålla, att jag äro anmodat beskickningens advokat att besöka Szigysórtós föräldrar för att av dessa söka erhålla svar på frågorna 1-4, 10-11 i det hit översända formuläret.

Jag behöver väl knappast påpeka, att de upplysningar, som i det föregående relaterats, äro synnerligen konfidentiella. De hade säkerligen aldrig lämnats, därest icke herr Halevy uppmanat sin kollega i Budapest att på allt sätt vara oss behjälplig.

Då det givetvis kommer att dröja någon tid, innan närmare underrättelser från herr Bentsur kunna komma oss till handa, bad jag denne överbringa dessa till Tamm, som även var närvarande vid lunchen. Min interlokutör skulle under den närmaste tiden begiva sig till Prag och lovade att då omedelbart besöka mig.

Lili Szigysórtó
M. Szigysórtó

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

16

6.7.51

P 2 Ren I

Yuth 6/7

(rou rapp)

X

Wien den 4 juli 1951.

Strängt förtroligt.

R 18

1 bil.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 6.7.51.
Överl. t. Komm. Danielsson,
f.k. (hemligstpl.)
E.u.

Engfeldt
tj.f. Byråchef

16/7 1951

Ärade Broder,

För vinnande av tid får jag härmed enligt Allards
önskan översända avskrift av ett i dag hit inlämnat
brev från Israels chargé d'affaires i Bukarest.

Med vänliga

hälsningar

Min tillfrågade

Uthitt Sammanskrift

Originalbrevet sändes till

Prag via Stalun.

K

Utrikesrådet S. Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet,
Stockholm.

Spa

/Avskrift/

Bucarest, le 2/7/51.

Cher Monsieur Allard,

Notre plan ne s'est pas réalisé tout à fait comme nous l'avons conçu. La personne de confiance n'a pas osé d'aller directement chez S.C. pour des raisons bien compréhensibles de sécurité. Il est tout de même allé recueillir des informations sur S.C. Il y a deux jours, notre personne m'a apporté les renseignements qu'il a réussi à ramener. S.C. est membre du parti; travaille comme un comptable dans une entreprise. C'est un homme sérieux et on peut se fier à ses paroles. Il est célibataire, lié pourtant avec ses parents qui se trouvent aussi dans la même ville. Il paraît que ses parents voudraient aller en Israël. Le fait de son appartenance au parti rend la possibilité de l'approcher très difficile et problématique. Cela explique peut-être le fait qu'il n'est pas revenu l'autre jour.

En tout cas l'enquête sur lui continue encore et on cherche les possibilités comment l'accoster indirectement. J'ai laissé les ordres nécessaires à ce sujet et j'ai communiqué tout cela à Mr le secrétaire.

Je vous assure de nouveau qu'on fera tout le possible. Vu la délicatesse du sujet, il faut agir, bien entendu, avec maximum de précautions.

Veuillez agréer etc.

/s./ E. Halevi

/ Daniels., 8.8.51. /

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	En I

Telegram iblankett chiffer från
Budapest

Avsant den 7 / 8 19 51 kl. 2038

Ankom den 8 / 8 19 51 kl. 0800

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är originalet.

1 ex Enghed

H57
dm
SS

A.G.

107. Vårt 78. Personligt för Dahlman. Samman-
träffade häromdagen på Israels legation med Bent-
surs, förtroendeman, socialdemokrat, en av motstånd-
ledarna mot pilkorsarna och domare i Szalasyproces-
sen, som meddelade följande:

Primo. Vissa utsikter föreläge att kon-
takta Bela Lukas sannolikt i Vacs. Dennes hustru
har lämnat Ungern 1946 och är omgift med ungraren
Pory Lehel bosatt i Missabon.

Secundo. Ännu ingen kontakt med Bela
Szigarto.

Tertio. Min sagesman har i samförstånd
med Israels legation även påträffat 2 andra spår
av personer som eventuellt kunde tänkas resultera
i upplysningar om Wallenbergs öde. Undersökningarna
ännu helt på preliminärt stadium. Bentsurs bad mig
framhålla att samtliga efterforskningar komme san-
nolikt att taga avsevärd tid i anspråk.

Tamm.

Lpa

Engfeldt/Rtz
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Röd Vaff P. 2 Bu¹
Stockholm den 8 augusti 1951.
Överl. till Komm. Danielsson, Sthlm.,
f.k. /hemligstpl./
E.u.
Engfeldt

54,
9/8 25
P.M.

Från beskickningen i Budapest har den 8 augusti ingått följande meddelande.

Legationsrådet Tamm hade häromdagen sammanträffat på Israels legation med Bentsurs, förtroendeman, socialdemokrat, en av motståndsledarna mot pilkorsarna och domare i Szalasyprocessen. Denne hade meddelat följande.

1) Vissa utsikter föreläge att kontakta Bela Lukas sannolikt i Vacs. Dennes hustru hade lämnat Ungern 1946 och är omgift med ungraren Pory Lehel, bosatt i Lissabon.

2) Ännu hade ingen kontakt med Bela Szizarto åstads-kommits.

^{Förtroendemannen}
3) ~~XXXXXX~~ hade i samförstånd med Israels legation även påträffat två andra spår av personer, som eventuellt kunde tänkas resultera i upplysningar om Wallenbergs öde. Undersökningarna vore ännu helt på preliminärt stadium. Bentsurs hade bett legationsrådet Tamm framhålla, att samtliga efterforskningar sannolikt komme att taga avsevärd tid i anspråk.

Stockholm den 8 augusti 1951.

Ypr

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ÖVERST. N. H. Dahlman-Sohlman,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt

Strängt förtroligt.

1 ex. bil.t.hbr.Dahlman-Sohlman,
Moskva, 3.9.51)

4/9 R5

(Dahlman)

P.M.

ang. Moskva-spåren i affären Raoul Wallenberg.

Av de uppgifter, som inkommit till utrikesdepartementet angående Raoul Wallenbergs öde efter försvinnandet den 17 januari 1945, tyda ett flertal på att Wallenberg förts till Ryssland. Åtskilliga källor uppge, att han fört till Moskva eller dess omnejd. Spåren behandlas här nedan kronologisk ordning med hänsyn till uppgivna tidpunkter för Wallenbergs vistelse i olika fängelser och läger. (undantag nytt spår p.6)

1) Den svenske journalisten Edvard af Sandeberg, som to tillfånga av ryssarna vid Berlins fall i maj 1945 och höll internerad i Ryssland till sommaren 1946 har i en i maj 1949 till utrikesdepartementet avgiven redogörelse berättat att han under de första 8 veckorna av sin fångenskap i Butyrki-fängelset i Moskva delade cell med en tysk soldat vid namn Hille. Denne hade redan några dagar efter Sandebergs ankomst till fängelset frågat Sandeberg, om han kände en landsman vid namn Raoul Wallenberg. Sandeberg visste inte då, vem Wallenberg var, ty vid Sandebergs avresa från Sverige hade ännu intet skrivits om Wallenberg.

Hille berättade, att han i ett av de båda fängelserna Ljublanka eller Leforta suttit i samma cell som Raoul Wallenberg och dennes chaufför. Sandeberg tillägger, att Hilles fångenskap tillsammans med Wallenberg måste ha infallit under sommaren 1945.

2) Från Butyrki-fängelset transporterades Sandeberg den 24 november 1945 till Krasnijgorsks krigsfångeläger. Sandeberg frigavs därifrån och kom till Moskva den 2 april 1946 där han måste stanna en vecka i en kasern, som utgjorde något slags genomgångsläger för skilda kategorier folk, vilka väntade på transport. Det var dels frigivna civilinterner, dels ryska soldater, vilka inte haft sina papper i ordning

dels polacker och andra, som deltagit på ryssarnas sida i kriget, dels folk från Balkan, som låtit frivilligt arbetsmobilisera sig och vilkas tid i Ryssland utlupit. Sandeberg blev genast bekant med en rumän, kallad "Carl", tillhörande sistnämnda kategori. Sandeberg anför följande i sin rapport till departementet: "Så snart 'Carl' fick reda på att jag var svensk, frågade han mig, om jag kände Raoul Wallenberg. Han berättade, att han varit arbetskamrat med svensken vid en industri-anläggning i närheten av Moskva. Wallenberg hade vid ett tillfälle försökt fly för att taga sig till svenska beskickningen men blivit upptäckt och återförd. Därefter hade han transporterats till någon annan arbetsplats, som låg längre bort från den ryska huvudstaden och samtidigt hade 'Carl' förts till kasernen i Moskva för vidare befordran till Rumänien. När jag träffade 'Carl' hade han varit där i två månader, varav följer, att Wallenbergs flyktförsök och borttransport måste ha skett någon gång omkring månadsskiftet januari - februari 1946. När jag lämnade Moskva den 9 april i riktning mot Frankfurt - Oder var 'Carl' fortfarande kvar i kasernen. Han fick emellertid halvannan månad senare komma med en transport över Odessa."

Sandeberg hade glömt 'Carls' fullständiga namn och av försiktighetsskäl förstört en anteckning om hans adress. Sandeberg erinrade sig emellertid, att 'Carls' bästa vän i Moskva-kasernen var en ung amerikan vid namn Rudolph Sambold.

Sambold har efterforskats genom utrikesdepartementets försorg och man lyckades den 6 december 1950 komma i förbindelse med honom i Förenta Staterna. Han bekräftade därvid, att han träffade en rumänsk jude vid namn Stefan Carl "in a camp in Moscou" i april 1946. Sambold lämnade Stefan Carls adress i Cluj, Rumänien, som visade sig vara riktig. Carl hade aldrig nämnt något i Wallenberg för Sambold. Den sistnämnde bekräftade, att han samtidigt träffat Sandeberg i samma "camp".

Kontakt har sökts ~~genom Israels beskickning i Bukarest, som uppmanat Stefan Carl att besöka Bukarest. Den 25 mars 1951 kallades kanslisten Rönnhedh till Israels beskickning för att personligen få tillfälle att tala med Stefan Carl. Carl, som tidigare på dagen besökt Israels beskickning, kom emellertid ej tillbaka. Beskickningschefen höll för troligt, att Carl ej vågade sammanträffa med Rönnhedh.~~

Rönnhedh rapporterar i övrigt (hbr 28.3.51 till Dahlman):

~~En Harevi hade av såväl sin minister som av mig i förväg orienterats om de upplysningar, vilka vi önskade erhålla och han hade tidigare under dagen haft ett samtal med bemälda Stefan Carl, som bekräftade, att han år 1946 i Moskva en gång sammanträffat med Raoul Wallenberg. Detta hade skett vid ett tillfälle, då han besökte ett ryskt s.k. 'Repatrieringsamt' för att ordna formaliteterna i samband med sin avresa från Sovjetunionen. Wallenberg hade, eskorterad av två vakter, samtidigt anlant till nämnda myndighet från något slags läger. De~~

hade sedan under väntan på att få företrädare haft tillfälle samtala under ett par timmar, varför Carl även nu med säkerhet kunde erinra sig, att det verkligen var Raoul Wallenberg med vilken han talat."

Envoyén Allard har, ~~efter kontakt med Israels beskickning i Bukarest~~, i telegram den 20 juni 1951 lämnat kompletterande upplysningar ~~om Stefan Carls samtal med herr Halevi~~ Allard meddelar sålunda, att Halevi, som vid Stefan Carls besök i Bukarest haft ett långt samtal med denne, funnit honom vederhäftig. Stefan Carl hade i huvudsak berättat följande:

Vid de tyska truppernas ankomst till Rumänien flydde han till Sovjetunionen, där han under hela kriget utförde krigsviktigt arbete utan att vara tvångsmobiliserad. Efter krigets slut sökte han återvända till Rumänien och besökte i sådant syfte en tid nästan dagligen en repatrieringsbyrå i Moskva. I väntrummet, där ett flertal personer alltid uppehöll sig, hade han en dag samtalat med en man, som sade sig vara svensk och heta Wallenberg. Samtalet hade förts på tyska, som båda behärskade. Wallenberg kom från ett arbetsläger utanför Moskva och var åtföljd av vakter därifrån. Han tilläts dock att fritt röra sig i väntrummet och kunde samtala med vem han önskade. Stefan Carl hade träffat Wallenberg blott vid detta enda tillfälle och kunde nu icke längre erinra sig Wallenbergs klädsel eller i detalj beskriva hans utseende. Sammanträffandet skulle ha ägt rum sommaren 1946. Wallenberg hade vid sammanträffandet i repatrieringsbyrån icke uppgivit sitt förnamn utan blott omnämnt, att han var svensk och hette Wallenberg. ~~Halevi~~ hade haft det intrycket, att samtalet mellan Stefan Carl och Wallenberg varit mycket kort. Synbarligen hade de personer, som befunno sig i väntrummet för att fördriva tiden frågat varandra, om namn, nationalitet, uppehållsort etc. Stefan Carl, som återvände till Rumänien under senare delen av 1946, hade, då han i Moskva träffade Wallenberg, aldrig förut hört denne omtalas och saknade likaledes kännedom om hans verksamhet i Budapest. ~~Halevi, som numera förflyttats som legationsråd till Israels beskickning i Rom, har omedelbart före sin avresa den 2 juli 1951 från Bukarest meddelat, att man konstaterat, att Stefan Carl är medlem i kommunistiska partiet. Han är anställd som kassör i ett företag. Han anses vara en pålitlig person och är ogift. Föräldrarna, med vilka han står i~~

nära förbindelse, bo även i Cluj ~~och föreläsa virja emi-
grera till Israel~~

En egendomlighet är, att Stefan Carl ~~under samtalet~~
~~med Harev~~ lämnat uppgiften, att Wallenberg sagt sig ha blivit
omhändertagen av ryssarna i Berlin. Allard framhåller, att det-
ta tyder på en förväxling med Sandebergs uppgifter. Då Stefan
Carl och den danske krigsfångesekreteraren Christiansen (se
Sandebergs berättelse) hade sällskap på hemresan från Moskva
via Odessa, föreligger ytterligare en möjlighet till en minnes-
förskjutning hos Stefan Carl - även Christiansen tillfångatogs
nämligen av ryssarna i Berlin.

Sandebergs och Stefan Carls uppgifter strida i flera av-
seenden mot varandra. Sandeberg uppgav, att Stefan Carl sagt
sig vara arbetskamrat med Wallenberg, medan Stefan Carl nu på-
står, att han blott en gång, sommaren 1946 - efter det att Sande-
berg - farit hem - sammanträffat med Wallenberg på en repatrierings-
byrå i Moskva. Man bör emellertid räkna med att båda - flera år
efter händelserna ifråga - kunna ha misstagit sig ifråga om de-
taljer. Härtill kommer, att Sandeberg själv framhållit, att han
lidit av undernäring och därav följande dåligt minne. Det är uppen-
barligen nödvändigt att få till stånd ett ingående samtal med Sande-
berg för att söka få klarhet på de punkter, där hans och Stefan Carls
uppgifter strida mot varandra. ~~Genom Israels beskickning i Bukarest~~
~~fortsätts försöken att komma i kontakt med Stefan Carl, varvid man~~
~~bl.a. skall söka utröna om han önskar emigrera. I sådant fall kom-~~
~~mer Israels legation att på allt sätt underlätta genomförandet av~~
~~hans planer. Om mannen kommer i fria förhållanden, skulle givetvis~~
~~undersökningarna i ärendet oerhört underlättas, var tillkomme värdet~~
~~av att ha ett vittne, som kan bekräfta, att Wallenberg år 1946 fanns~~
~~i sk-hand.~~

3) Den 21 augusti 1947 infann sig en i Finland född kvinna på
polisstationen i Kumla och berättade, att hon kände en finsk med-
borgare, vars namn hon först icke vågade nämna men vid ett senare
tillfälle uppgav vara en chaufför Paul Nordström, Jakobstad, Finland,
som skulle ha omtalat för henne, att han visste, att "det svenska sän-
debudet Wallenberg" fanns i ett läger utanför Moskva i augusti månad
1946. Nordström hördes den 3 januari 1948 i Jakobstad av en tjänste-
man från svenska beskickningen i Helsingfors, varvid Nordström för-
säkrade, att han aldrig träffat eller sett Wallenberg. Han hade emeller-
tid talat med svensken af Sandeberg och under en tid bott i samma ba-
rack som denne.

Engfeldt/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Sjöborgs-utredningen

Sthlm. den 15.9.51.

Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)

u/ S. Engfeldt
tjff.byråchef

(röd lapp) X

STOCKHOLM		19
Stockholm den 15 september 1951.		
Personligt och strängt förtBull-t.		
2 93		1 bil.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. I Eu

Broder,

./.

Rönnhedh har i en promemoria, som jag bifogar i utdrag, redogjort för ett samtal han haft med fru Larsen-Ferenczy, telefonist vid Bukarest-beskickningen, som under några månader suttit häktad hos den rumänska polisen. Förhørsledaren skulle, såsom framgår av promemorian, ha beskyllt svenska beskickningen för att vara "den största spioncentralen i Bukarest", som man "snart skulle komma till rätta med". Fru Larsen-Ferenczys egen reflektion här till hade varit, att man försökte skaffa "bevismaterial" till en ny spionprocess.

Rönnhedh har i samband härmed också meddelat, att två personer, som anlitats av Bukarest-beskickningen för kontakt med vår förutvarande konsul i Sibiu i samband med efterforskningarna efter läkare i Siebenbürgen (Müller-affären), numera häktats. En av dem, en äldre dam, häktades i början av augusti synbarligen utan rimlig anledning, då hon alltid fört ett stilla och tillbakadraget liv. Vi sväva i ovisshet, om något eventuellt hänt även konsulen i Sibiu, som enligt överenskommelse skulle ha besökt Rönnhedh före hans avresa till Sverige men icke infann sig.

Till Din orientering vill jag säga, att varken konsuln eller någon av de övriga anlitade personerna ha den minsta aning om att efterforskningarna stå i samband med R.W.-affären. För den häre stället uppgivits, att en svensk dam, som på sin tid deltagit i svensk hjälpverksamhet i Rumänien, blivit förluskad i ifrågavarande läkare, som hon icke hört ifrån på lång tid, varför hon ombett beskickningen

bassadören S o h l m a n ,
o s k v a .

18/9 20

109

att försöka införskaffa upplysningar om honom.

Shuru vad som förekommit icke med nödvändighet behöver stå i samband med de uppdrag beskickningen lämnat vissa personer, anse vi, att beskickningen i Bukarest tills vidare bör förhålla sig helt passiv i Müller-ärendet.

Då man måste räkna med möjligheten, att beskickningen för närvarande kan vara starkare övervakad än vanligt, är det väl lämpligast att icke heller i ärendet Stefan Carl vidtaga ytterligare åtgärder - såvida icke därvarande israeliske chargé d'affaires av eget initiativ tar upp frågan. Jag erinrar i detta sammanhang om att en ny man kommit till Bukarest efter Israels chargé d'affaires Halevi, vilken som Du känner till varit Allard behjälplig. Vi överväga i stället, att genom Kedengren fråga förutvarande israeliske ministern i Bukarest, Avriel, som numera torde vara kabinettsssekreterare i det israeliska utrikesministeriet, huruvida han anser sig kunna instruera den israeliska beskickningen i Bukarest att upprätta kontakt med Stefan Carl för att förmå honom att emigrera utan att därvid gå in på R.W.-frågan med honom. Finge man Stefan Carl väl utanför järnridån, föreligga ju helt andra möjligheter att höra honom, som ju uppenbarligen intar en nyckelställning i detta tragiska ärende.

(Bläckanteckning) u/ Sven Dahlman

Som Du vet har Knut Hammarskjöld de senaste månaderna varit verksam i R.W.-affären i det att han, på Befråges uppdrag, dels förhört vissa personer som trott sig ha upplysningar att lämna om chauffören Langfelder (som försvann samtidigt med R.W.) dels om "Müller", som för c:a tre veckor sedan dök upp i Salzburg. ("Müller" lämnade Salzburg 4/9 och är sedan försvunnen). Vi har ju ingen möjlighet att bedöma, vem "Müller" verkligen är och om han är ute i för oss farliga ärenden. Det finns i varje fall en teoretisk möjlighet att han spelar en dubbelroll. Under sådana omständigheter och då han kan ha haft möjligheter att fastställa Knut Hammarskjölds identitet, skulle jag, efter samråd med Dag, icke vilja tillstyrka att han nu reser till Bukarest i samband med Ditt tillträde där. Beträffande förflyttningen till Moskva är det väl f.n. omöjligt att bedöma om hans verksamhet i Wien kan ha några konsekvenser. Om några månader har vi säkert möjlighet att bättre bedöma situationen.

u/ Dahlman

KUNGL.
NSKA BESKICKNINGEN

104
20.9.51
p 2 kurt
Jul. 20/9 (röd lapp)

Budapest den 12 september 1951.

Strängt förtroligt och personligt.

Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 29.9.51.
Överl.t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. (hemligstpl.)
E.u.
S. Engfeldt
1:e sekr.

A. 9.
Herr Kabinettssekreterare,

AM
I samband med Bendelefterforskningarna hade jag häromda-
gen tillfälle att å Israels beskickning sammanträffa med
chargé d'affaires Bentsurs förtroendeman, en av de förutvaran-
de ledarna för motståndsrörelsen under kriget mot tyskar och
pilkorsare och vilken tillika sedermera fingerat som domare i
rättegången mot några av pilkorsledarna. Min sagesman, som för-
klarade sig väl känt till förhållandena här i januari 1945 och
själv haft nära förbindelse med Bendel, för vilken han hyst
den största tillgivenhet och beundran, undertrök, att det
enligt hans mening vore uteslutet, att Bendel mördats av pil-
korsare, då dessa efter ryssarnas fullständiga ockupation av
Pest den 16 januari samtliga försvunnit till Buda eller väster-
ut i syfte att ansluta sig till tyskarna. Det vore ytterst
osannolikt, att några som helst pilkorsförband eller grupper
opererat öster om huvudstaden efter sagda datum.

Ehuru det militära motståndet mot ryssarna i Ostungern
vid ifrågavarande tidpunkt i stort sett upphört, befann sig
dock enligt vad jag inhämtat av franske militärrattachén en til-
numerären starkt decimerad ungersk division (S. Laszlo Hadosz-
taly) på reträtt mellan Debrecen och Esztergom, där densamma
sedermera kapitulerade till ryssarna. Militärrattachén beklagad
att han ej hade möjlighet att lämna eller införskaffa några
ytterligare upplysningar i saken. Det förefaller dock, som om
densamma ej erbjöde något större intresse för vårt vidkommande
då det veterligen ej gjorts gällande från något håll, att Ben-
del fallit offer för några reguljära ungerska stridskrafter.

Med utmärkt högaktning!
Hugo Tamm

Kabinettssekreteraren A.S. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

Kpa

Persontest och Strängs förtäring

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Budapest den 29 sept/95!
Jutr. 8/10

(röd lapp)

22/5.6.
10/10

Bröder

J min visning för
vårskan i Budapest den
27-30 sept har jag varit
i svensk skola och social
nyttig för dig. Jag har
visat den min offret
skrivelse nr 301 den 10 jan
utskickad av beakt.

du vill vidna undersök. an
den jag mörk utbränd i
huvudsakliga i Italien och
tänkt kommer att stå
någon dag i Rom hade jag
tänkt besöka Haloni. Men an
lystans och den och rådgör.
och kom anseende. Men lykt-
en att jag kontrollera med

[illegible]

486

8.10.57. T

P 2 *huv*

Sthlm. den 10 okt. 1951.
Överl. t. Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.
S. Engfeldt
l:e sekr.

10/10 *RL*
K

Avskrift av personligt och strängt förtroligt handbrev
från Envoyén Allard, Budapest, till Utrikesrådet Dahlman,
Utrikesdepartementet, dagtecknat den 29 september 1951.

I min reseräkning för vistelsen i Budapest den 27 -
30 sept. har jag enligt överenskommelse återopat uppdrag
från Dig. Jag hänvisar till min officiella skrivelse nr.
301 där Du finner resultatet av besöket.

Jag vill vidare meddela, att då jag i morgon anträder
en semesterresa till Italien och därvid kommer att stanna
några dagar i Rom, hade jag tänkt uppsöka Halevi, som är
legationsråd där och rådgöra med honom angående möjligheter-
na att få kontakt med Stefan Carl. Därest Du mot all för-
modan skulle se någon invändning häremot, kunde Du ju sända
mig några rader till Besk. i Rom, där jag kommer att med-
dela min adress under vistelsen i Italien.

Jag vill även begagna tillfället att meddela, att
Rönnhedh nu underrättat mig om att konsuln i Sibiu fort-
farande befinner sig på fri fot. Detta är glädjande och
lugnt att veta. Sjuksköterskan kan ju ej meddela så mycket
om hon blir utfrågad.

Kod Xyfr. P 2 New

Utb. notat, not
Anm.

Läget den 10 oktober 1951 (ärendet R.W.)

- 1) Pågående undersökningar
2) Rutinkontroller
3) Återstående undersökningar

Engfeldt/Rtz
Sthlm. 10 okt. 1951.
Överl.t.Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k. /hemligstpl./
E.u.
S. Engfeldt
l:e sekr.

- 1) Pågående undersökningar

Exp. 12/10

Reszö Müller, (kanslichef Tatra utca 6): efterforskas av Björck
(hbr. 8.10.)

Györgö Gergely, (tjänsteman IRK): efterforskas av Westman (hbr 8.10)

Molnár, Kanada,: Fröken Bauer, Linjebuss, söker kontakt (30.6.) Molnár har blott andra-hands uppgifter. Ärendet synes icke behöva fullföljas, sedan första-hands källor påträffats (Veres, Wilhelm).

Ungerska avhoppade politiker: Förteckning på lämpliga personer upprättas av Danielsson på särskilda vägar (10.10.) Dessa kunna eventuellt tillfrågas senare.

Sir Reginald Barrat: har troligen ej återvänt från fångenskapen. Danielsson söker kontakt med engelsk medfånge i Ceklis (Ivanka) vid Bratislava. Om resultat ej erhållits före 1 nov. synes ärendet böra bedrivas genom beskickningen i London; möjligen först genom kontaktagande med lady Barrat.

Kurt (?) Eichinger, sudettysk, som hälsat från ~~Buttler-Ellenberg~~, vilken senare suttit i Strasshof med Hodosi, som påstått, att R.W. också suttit där: efterforskas av Besk. Wien (hbr 25.7.). Både Eisenharth von Rothe och Somssich ha förnekat Hodosis uppgift, men dagarna före 25.4.45 skulle ett antal "prominenta fångar", bland dem ~~Buttler-Ellenberg~~ ha bortförts. Denna uppgift har föranlett efterforskningar av ~~Buttler-Ellenberg~~ och Eichinger.

Litke (Litpe), ("R.W. död av svält i Gödöllö"): eventuellt så småningom något nytt från Wien (hbr 16.8); utsikterna små.

Hille: Efterforskas av Bratt och Danielsson.

Stefan Carl: Kontakt sökes eventuellt genom Israels legation i Bukarest. Allard skall tala med Halevi, Rom.

Lukacs: Kontakt sökes genom Israels legation i Budapest.

Manner och Johannes Hausmann: Beskickningen i Helsingfors fortsätter undersökningarna (hbr 13.9.)

Håkon Dahl: Danielsson söker kontakt. Värdefullare kontroller torde erhållas genom de tyska generalerna i Krasnigorsk m.fl. läger, varför numera ett andra-hands intresse att fullfölja detta ärende.

Coen: Ej spårad i Schweiz. Danielsson fortsätter undersökningarna.

Vas: Fransmännen fortsätta vissa undersökningar.

Szigysoarto: Kontakt sökes genom Israels legation i Budapest.

Rutinkontroller

Utrikesministerierna i vissa länder ha anmodats låta förhöra från Ryssland eventuellt hemvändande krigsfångar:

hbr. 8/9 till Oslo, Haag
" 13/9 " Köpenhamn, Bryssel
" 21/9 från Paris

3) Återstående undersökningar

Fru Lichtner-Laczko, Budapest, (hon som i nov. 1945 meddelade makarna Claesson, att R.W. var "i ett litet fängelse på landet"):
skall höras om lämplig person härför kan utses.

Maasburg, Salzburg, som hört R.W. talas i Ceklis, nära Bratislava:
skall höras, då klarhet vunnits i fallet Barrat.

Tyska generaler från Krasnigorsk och andra ryska läger i närheten av Moskva (och nu i Västtyskland),

av af Sandeberg nämnda personer samt Christiansen (dansk krigsfånges-
viss/ sekreterare):
skola höras, då till Tyskland utsänd person återkommit med rapport.

Vas, troligen i dagarna insatt eller insattes i österrikiskt fängelse:
eventuellt nytt samtal med Danielsson vid senare tidpunkt.

Då kontakt med familjen upprättats, skola följande höras:

Ujvary, Salzburg, påstått sig ha hållits i fångenskap tillsammans med R.W. i 6 veckor till den 26.4.45 i en by utanför Budapest.

"Ungersk dam i Rom".

Fru Sandell, Göteborg (eller eventuellt endast taga del av de uppgifter, familjen har i detta fall.)

Danielssons samtal med återkomna tyska generaler och andra personer i Västtyskland kunna möjligen påbörjas omkring den 1 november och väntas pågå i högst 14 dagar.

Förslagsvis omkring den 1 november - eventuellt tidigare - kunde kontakt med familjen upprättas, varvid man bl.a. kunde diskutera eventuell önskvärdhet av gemensam resa (familjerepresentant - Danielsson). för kontakt med Ujvary, "damen i Rom" och eventuellt andra av familjen uppgivna källor t.ex. Maasburg. Resan kunde äga rum i anslutning till Danielssons tyska resa och vara avslutad omkring den 1 december.

Till ~~den~~ nämnda tidpunkt torde ytterligare rapporter i andra ärenden ha ingått. Fallen Hille och Stefan Carl (och flera andra) torde dock fordra ytterligare tid. Måhända ge även de tyska generalerna nya uppslag, som fordra tidsödande utredningar. Det synes dock möjligt, att man omkring nyår kan bilda sig en ungefärlig uppfattning om hur lång tid som behövs för att slutföra utredningen i fallet R.W.

S.E.

AVD.	GR.	MÅL.
P.	2	En I

16.10.51.

Telegram i blankettchiffer från
Bukarest

Avsant den 15/ 10 1951 kl. 14.00

Ankom den 16/ 10 1951 kl. 08.00

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är originalet.

16/10 Ch. F. J. - 9.51.

A. L.

57. Israeliten, som mottagit instruktioner

Tel Aviv, väntar besök denna vecka.

Sohlman

Coll

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	gn I

Telegram iblankett chiffer från
Bukarest

Avsant den 19/10 1951 kl. 1710

Ankom den 19/10 1951 kl. 2130

Utskrivet i 4 exemplar.

Detta är originalet.

61. Vederbörande genom mellanhand förklarar sig, vårt chiffer 57, ej för närvarande kunna kontakta israeliten.

Sohlman.

Coll: 8

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	En I

Telegram i blankettchiffer från
Budapest

Avsant den 31/10 1951 kl. 1922

Ankom den 1/11 1951 kl. 0800

Utskrivet i 4 exemplar.

Detta är originalet.

158.

Personligen för Dahlman.

Israels chargé d'affaires har med-

delat, att hans förtroendeman sammanträffat med:

1 Primo. En polisöverste vid namn Vertesch, alias Weinberger, som uppgivit sig sett Bendel med ryska officerare, sannolikt den 21 januari 1945 i närheten av det s.k. klubbcaféet, vilket då låg mellan Westbahnhof och Margaretenbrücke.

2 Secundo. En portvakt vid biografen Palace Theatre vid namn Zentai. Denne meddelade, att källaren till biografen ifråga omedelbart efter ryska ockupationen inrättats till provisoriskt NKVD-fängelse samt att under någon av dagarna 20 - 22 januari 1945 därinhystes bulgariska diplomater samt den diplomat, som räddat många judar.

Tertio. Förstnämnda person vägrar lämna vidare upplysningar eller bekräfta dessa för representant för beskickningen. ~~Portvakt~~ däremot är villig sammanträffa med ungersktalande förtroendeman. Då efter Jonsons avresa dylik här saknas, har jag accepterat erbjudande att för detta ändamål använda pålitlig tjänsteman från Israels beskickning.

Quarto. Ingen möjlighet att erhålla förbindelse med ~~Lucas~~ och ~~Paigvario~~ eller erfara om de fortfarande äro i livet.

Allard.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

650
2.11.57.
P 2 Runt
Röd lapp.

Julk. 2/11

X

Budapest den 27 oktober 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Hemligstämpel.

Stockholm den 6 november 1951.

Överlämnas för strängt förtroligkännedom
till Kommissarie Danielsson, Stockholm.

Enligt uppdrag:

Stig Engfeldt.
Förste Sekr.

Exc. v. d. t.

Broder,

Jag vill ej underlåta att nämna, att jag under mitt senaste besök i Rom sammanträffade med Halevi och hade ett längre samtal med honom angående Stefan Carl.

Halevi meddelade till en början, att han ingivit en utförlig rapport till sin regering angående sin medverkan vid våra efterforskningar och erhållit det beskedet, att Israels regering godkände hans åtgöranden och uppmanade honom att fortsätta sina ansträngningar och på allt sätt bispringa oss även i fortsättningen.

Med anledning härav hade min interlokutör ingående orienterat sin efterträdare i Bukarest och till denne överlämnat vårt frågeformulär med bifogade fotografier av Bendel. Den nye chargé d'affaires skulle därför ~~av eget initiativ~~ så snart någon möjlighet erbjöde sig, sända en förtroendeman till Cluj för att söka återupptaga kontakten med Stefan Carl. Halevi tillfogade, att även om svårigheterna härutinnan voro stora, funnes ingen anledning att ännu misströsta om möjligheterna att få en förbindelse till stånd.

Med anledning av mitt senaste samtal i denna fråga med Lundberg under hans besök i Prag, bad jag vidare Hale-

./.

rikesrådet Dahlman,
rikesdepartementet.

vi söka närmare precisera under vilka omständigheter och i vilken form han under sitt samtal med Stefan Carl i våras framställt sina frågor till denne.

Halevi återupprepade till en början, att han icke på förhand underrättat Stefan Carl om anledningen till att han nedkallat denne till Bukarest. Han hade inlett samtalet med att säga, att han önskade vissa upplysningar i en fråga, som var av intresse för Israel och att han hade sig bekant, att Stefan Carl hade möjlighet att vara behjälplig med införskaffandet av dessa. Halevi sade därefter att han erfarit, att Stefan Carl i Ryssland sammanträffat med en man vid namn Bendel och frågade om detta var riktigt. Då St.C. hörde dennes namn nämnas, bleknade han märkbart och tvekade synbarligen en lång stund innan han kunde besluta sig för om han skulle lämna några upplysningar eller icke. Snart nog hade han emellertid lugnat sig och meddelade då de uppgifter, som jag tidigare inrapporterat. Han hade endast omnämnt Bendels efternamn men aldrig hans förnamn. Såsom jag tidigare inrapporterat, hade Halevi icke frågat, om någon förväxling med Sandeberg kunde föreligga, varför möjligheten att så skett givetvis fortfarande kvarstår. Halevi hade dock det intrycket, att Stefan Carl varit fullt säker på att det varit Bendel med vilken han samtalat. Halevi hade vidare den uppfattningen, att Stefan Carl var en bona fide person.

Jag skall under de närmaste dagarna söka få ett sammanträffande med Israels härvarande chargé d'affaires för att höra, om denne har något nytt att meddela.

Då jag häromdagen på återväg till Budapest från min semester passerade Wien, träffade jag som hastigast attaché Hammar skjöld och hörde av denne bl.a. att den österrikiska polisen ansåg sig sitta inne med upplysningar om att Müller upptagit förbindelser med den sovjetryska underrättelsetjänsten. Jag tror för min del icke, att han från början varit agent för denna, utan håller snarare för troligt, att

./.

han på grund av penningsvårigheter eller av andra skäl på ett relativt sent stadium sökt kontakt med ryssarna.

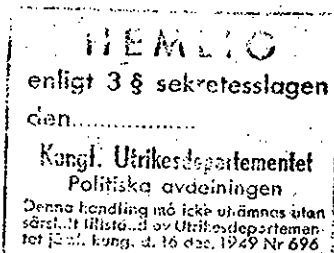
Då Müller nu synbarligen gått under jorden, finnes ju en möjlighet, att han endera dagen dyker upp i Budapest. Därest ~~den österrikiska polisens uppgifter äro riktiga~~, synes det mig vara förenat med en viss risk att här taga kontakt med honom på det sätt vi tidigare tänkt oss.

Jag vill därför ifrågasätta, huruvida det icke vore lämpligast att icke reagera, därest Müller skulle sända något meddelande i överenskommen form. Jag skulle hålla för sannolikt, att han under alla förhållanden på eget initiativ kommer upp på beskickningen, vilket under måvarende omständigheter synes mig mindre betänkligt än ett sammanträffande mellan honom och någon beskickningsmedlem på den ifrågasatta platsen i staden. Jag vore tacksam, om Du med brev eller telegram ville låta mig veta, hur Du ser på saken. Jag räknar själv med att stanna i Budapest två eller allra högst tre veckor.

Th. Fugère
C. Murray

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

And Kap.
Stockholm den 2 november 1951.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt.)
Förste Sekreterare.

P.M.

Från envoyén Allard har den 1 innevarande månad
ingått ett meddelande av följande innehåll.

Israels chargé d'affaires i Budapest hade meddelat,
att hans förtroendeman sammanträffat med nedannämnda per-
soner, vilka lämnat upplysningar om Bendel.

1. ~~En polisöverste vid namn Vertesch, alias Wein-~~
~~berger,~~ som uppgivit sig sett Bendel med ryska office-
rare, sannolikt den 21 januari 1945 i närheten av det
s.k. klubbcaféet, vilket då låg mellan Westbahnhof och
Margaretenbrücke.

2. ~~En portvakt vid biografen Palace Erszabet Korut,~~
~~vid namn Zenta,~~ Denne meddelade, att källaren till bio-
grafen ifråga omedelbart efter ryska ockupationen inrät-
tats till provisoriskt NKVD-fängelse samt att under
någon av dagarna 20 - 22 januari 1945 där inhystes bul-
gariska diplomater samt den diplomat, som räddat många
judar.

Förstnämnda person vägrar lämna vidare upplysningar

Lpd

eller bekräfta dessa för representant för beskickningen. ~~Port-~~
~~makten~~ däremot är villig sammanträffa med ungersktalande för-
troendeman. Då efter Jonsons avresa dylik här saknas, har Allard
accepterat erbjudande att för detta ändamål använda pålitlig
~~tjänsteman från Israels beskickning.~~

Stockholm den 2 november 1951.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Röd lapp.

Stockholm den 2 november 1951.
Överlämnas för kännedom i två exemplar
till Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

HEMLIG
enligt 3 § sekretesslagen
den
Kungl. Utrikesdepartementet
Politiska avdelningen
Denna handling må icke utlämnas utan
särskilt tillstånd av Utrikesdepartemen-
tet. Jfr. kungl. B. 15 dec. 1949 Nr. 376.

Stig Engfeldt.
Förste Sekreterare.

P.M.

Envoyén Allard har i ett meddelande, som ingått
till Utrikesdepartementet den 1 november 1951, uppgivit
följande.

Larsels chargé d'affaires i Budapest hade med-
delat Allard, att ingen möjlighet förelåg att erhålla
förbindelse med Luaces och Szilagysarto eller erfara om de
fortfarande vore i livet.

Stockholm den 2 november 1951.

Sp

10 J. M. Kam elson

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu I

Telegram i blankettchiffer från
Budapest

Avsant den 9 / 11 19 51 kl. 14.40

Ankom den 9 / 11 19 51 kl. 19.15

Utskrivet i 4 exemplar.

Detta är originalet.

160. Personligen för Dahlman.

Mitt chiffer 158. Under tertio nämnd förtroendemant, som
hädanefters kallas Mr X. har sammanträffat med ~~portvakten~~. Den
sistnämnde, som synbarligen ej kände Bendels namn, och för vil-
ken detta ej heller under samtalet nämndes, har i en serie av
sju foto, som jag tillhandahållit, utpekat två såsom förestäl-
lande en man, han sett i NKWD-fängelset. Båda dessa foto före-
ställa Bendel. ~~Portvakten~~ som nu är fabriksarbetare, social-
~~demokrat och antikommunist~~, har korrigerat vissa uppgifter i
mitt chiffer 158. Källaren, där NKWD-fängelset inrymdes, så-
lunda beläget ~~Medoch Inre Ut 8 och icke Balace biografen~~. De
tillfångatagna diplomaterna, vilkas namn för vederbörande ej
kända, hade införts till fängelset under januari månad. Den
förut till 20 och 22 preciserade uppgiften har sålunda åter-
tagits. Då vederbörande varit ~~portvakten~~ i det hus, där fängelset
inrättats och samtidigt tillhört hemlig motståndsrörelse, hade
han några gånger haft tillfälle att se fångarna. Källaren ifrå-
ga användes som fängelse blott två eller tre veckor. Vart
fångarna därefter förts, saknade ~~portvakten~~ kännedom om. Mr X.
anser denne bona fide, men har intrycket, att han som vittne
månända ej är absolut pålitlig. Brev följer.

Allard

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Kod Vaff!
Stockholm den 10 november 1951.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson.

enligt 36 sekretesslagen
den 10-4-51

Kungl. Utrikesdepartementet
Fotografiska avdelningen
Fotografier av den utrikespolitiska
situationen i Utrikesdepartementet

(Stig Engfeldt.)

Exp. 16/11
Tj. Byråchef.

P.M.

Från envoyén Allard i Budapest har den 9 dennes ingått ett meddelande av följande innehåll.

Den i promemorian den 2 november 1951 omnämnde pålitlige tjänstemannen från Israels beskickning i Budapest (Mr X) hade sammanträffat med ~~portvakten vid biografen Palace~~. Den sistnämnde, som synnerligen ej kände till Bendels namn, och för vilken detta ej heller under samtalet nämndes, hade i en serie av sju foton, som envoyén Allard tillhandahållit, utpekat två såsom föreställande en man, han sett i NKWD-fängelset. Båda dessa foton föreställde Bendel. ~~Portvakten, som nu vore fabriksarbetare, socialdemokrat och antikomunist~~, hade korrigerat vissa uppgifter som återgivits i ovannämnda promemoria. ~~Källaren, där NKWD-fängelset inrymdes, vore sålunda belägen på Radock-läge III 8 och icke i Palace-biografen~~. De tillfångatagna diplomaterna, vilkas namn icke vore kända för vederbörande, hade införts till fängelset under januari månad. Den förut till 20 och 22 preciserade uppgiften hade sålunda återtagits. Då vederbörande varit ~~portvakt~~ i det hus, där fängelset inrättats och samtidigt tillhört hemlig motståndsrörelse, hade han några gånger haft tillfälle att se fångarna. Källaren ifråga användes som fängelse blott två eller tre veckor. Vart fångarna därefter förts, saknade ~~portvakten~~ kännedom om. Mr X ansåge denne bona fide, men hade intrycket, att han som vittne måhända ej vore absolut pålitlig.

Stockholm den 10 november 1951.

Spa

191151 T Juk. 19/11

NOV 1951

Budapest den 15 november 1951.

Personligt och strängt förtroligt.

Hemlig.

Stockholm den 21 november 1951.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson, Stockholm.

Stig Engfeldt.
Tjfr. Byråchef.

Broder,

Exp. 21/11

26/11

Mr. Tamm,
Budapest

19

Åberopande mitt handbrev den 9 dennes ber jag få med-
dela, att jag igår ånyo träffade Herr Bentsur och med honom
diskuterade den senaste utvecklingen i Bendelaffären.

Vi enades till en början om, att Herr Bentsur genom
sina kanaler skulle införskaffa uppgifter om ~~portvakternas~~
antecedentia och allmänna trovärdighet. Min interlokutör lo-
vade vidare att undersöka, huruvida i det uppgivna huset,
vilket, enligt vad jag själv konstaterat, fortfarande existe-
rar, ~~källarlokal~~er finnas av den storlek, att de kunna an-
tagas hava använts som ett provisoriskt fängelse. Då jag nu
i dagarna återvänder till Prag, skulle Herr Bentsur vidare-
befordra resultatet av sina undersökningar genom Tamm.

Enär de uppgifter ~~portvakter~~ lämnat synas vara av stor
betydelse för fortsatta efterforskningar, framhöll vidare
min interlokutör, att då vid samtal missförstånd lätt kunna
uppstå, vi enligt hans mening lämpligen borde för erforder-
lig kontroll som kurir sända till Budapest en ungersktalande
svensk för ett nytt samtal med portvakter. Enär man själv-
fallet måste räkna med möjligheten av att denne endera dagen
kan försvinna, borde samtalet äga rum inom de närmaste veckor-
na samt vederbörande av utrikesdepartementet noga orienteras
om de frågor, som böra framställas. Jag tycker att detta för-
slag låter mycket förnuftigt och ber Dig allvarligt tänka
på detsamma.

Herr Bentsur lovade att förbereda ett sammanträffan-
de med ~~portvakter~~, men önskade för detta ändamål bliva under-
rättad minst en vecka före kurirens ankomst.

esrådet Dahlman,
esdepartementet.

Om ingen
Muri finns
i Stockholm. Rensat

Yopsm Kunde tages neu sein
Icherum in Kortare fied.
ditha mutheligeri muth fiedt-
Sachring auf die ausse auf
Sahm vber so la. Hae vrbt
ent die Krima jettage Ada Kort-
madern fo elben. Icherum -
Strohlahe

mit künftigen kaiserliche

die Engländer
Ludwig

Budapest den 9 november 1951.

Hemlig.

Enligt uppdrag:

Stig Engfeldt.
Förste Sekreterare.

Broder.

Härnaden mottog jag ett besök av Israels chargé d'affaires, Herr Bentsur, som meddelade, att hans vänner ännu icke kunnat komma i förbindelse med vare sig Lueck eller Triggzantz och knappast hade några förhoppningar om att lyckas härmed.

Min sagesman tillfogade emellertid, att hans vänner å andra sidan funnit tvorne nya spår av Bendel, av vilka särskilt det ena föreföll att vara av intresse.

~~Enligt min egen uppfattning~~ och ~~enligt min egen uppfattning~~,
har jag varit i närheten av Kram - hade berättat, att ~~fullständiga~~
~~tillfrågvarande biograf~~ omedelbart efter den ryska ockupa-
tionen av Budapest av NKVD inrättats till ett provisoriskt
fängelse. Till detta hade under tiden 20-22 januari 1945 förts
ett antal av de ryska trupperna tillfångatagna bulgariska dip-
lomater ävensom " en diplomat som räddat många judar". ~~Det~~
~~faktum~~ hade låtit förstå, att han vore beredd att lämna full-
ständigare upplysningar, därest han bereddes tillfälle att
sammanträffa med en pålitlig ungersktalande person, som icke
hade någon officiell ställning. Såvitt jag kunde förstå, hade
han icke informerats om att de önskade informationerna vore
avsedda för ~~sådana~~ ~~israeliska eller svenska hälsningsmen.~~

Då jag här saknar en lämplig person för ifrågavarande uppdrag, accepterade jag tacksamt ett erbjudande ~~från Herr Bengt~~ om att få använda en anställad i ett sam för närvarande

trikesrådet D a n l m a n ,
trikesdepartementet.

~~gjorde vidare undersökning. Min egen upplevelse~~
de denne som en intelligent och skicklig person, vars på-
litlighet han sade sig absolut kunna garantera.

Min nye förtroendeman, som jag hadanefter för en-
kelhetens skull kallar Mr X., besökte mig dagen efter mitt
samtal med ~~Benjamin~~ för att erfara, vilka kompletterande
upplysningar jag önskade.

Jag bad honom i första hand fråga ~~fortfarande~~ om
denne själv iakttagit den person han under tidigare samtal
med ~~Herr Bensons förtroendeman~~ åsyftat. I jakande fall bad
jag Mr X visa vederbörande ett antal fotografier, som jag
överlämnade, och bedja denne utpeka den person han sett in-
föras i fängelset. Därast han icke själv kunnat iakttaga
någon eller några av fångarna, sade jag det vara önskvärt
om upplysningar, under vilka omständigheter eller på vad
sätt ~~fortfarande~~ erfarit att en diplomat, som räddat judar,
skulle hava befunnit sig i fängelset ifråga. Vidare hemställ-
de jag om uppgift huru länge ~~fångarna~~ ~~polis-~~
fångelse samt vart fångarna förts, sedan ~~fångarna~~ icke längre
tagits i anspråk för detta ändamål.

Mr X, som medtog fotografierna, uppsökte mig å-
nyo igår och meddelade därvid följande.

Vissa förut lämnade uppgifter hade till en början
av ~~fortfarande~~ korrigerats. Denne, som för närvarande ~~har en~~
~~ställd som Hennesst~~ ~~och samtidigt~~
arbetade vid en fabrik, uppgav att fängelset icke befunnit
sig i samma hus ~~och förfaren~~ utan varit inrymt i
~~stället för~~ ~~stället för~~. Vederbörande hade under
de senare krigsåren varit ~~benämnd~~ ~~och dess-~~
utom varit verksam i en hemlig motståndsrörelse, som hade ett
av sina högkvarter i ett av husen närmast intill.

Mr X berättade, att han själv icke för mannen
namnat att han stod i förbindelse med ~~fortfarande~~ eller
~~svenska beskickningarna~~ och icke heller uppgivit att han var
intresserad av Bendels vidare öden, vilkens namn ~~fortfarande~~
- i förbigående sagt - synbarligen aldrig hört omtalas. Mr X
uppgav istället att han själv under kriget varit motståndsmän

och nu efterforskade en nära släkting, vilken liksom tillhört motståndsrörelsen och, enligt vad han trodde sig veta, detta oaktat omhändertagits av NKVD och införsatts i ett fängelse i Budapest. Han föredrog de fotografier jag tillhandahållit och förklarade att vissa av dessa föreställde hans släkting, varför han önskade veta, om ~~fortfarande~~ kunde erinra sig, huruvida någon av de fångar han sett ~~i källaren~~ vore identisk med en eller annan av de personer fotografierna återgav. Denne förklarade, att de tvänne fotografier, vilka jag på baksidan märkt med ett kors, föreställde en person han iakttagit i källaren, vilken Mr. X förklarade vara den släkting han sökte.

~~Fortfarande~~ meddelade i detta sammanhang, att den ifrågasvarande ~~källaren~~ använts som provisoriskt NKVD-fängelse blott under två eller tre veckor. Vart fångarna därefter förts, hade han ingen aning om. Dessa hade, enligt vad han trodde sig veta, huvudsakligen utgjorts av bulgariska och kroatiska diplomater och införsatts i fängelset under loppet av januari månad 1945, några månader redan under slutet av december 1944. Den tidigare lämnade uppgiften, att den person, som Mr. X efterforskade, anlönt någon av dagarna 20-22 januari, förklarade vederbörande bero på ett missförstånd. ~~En egenhet av honom~~ och på grund av sin verksamhet inom motståndsrörelsen hade han haft möjlighet att någon gång se de fångar, som inhyts i källaren. Om jag rätt förstått min sagesmans redogörelse, hade ~~han~~ under kriget varit kommunist eller utgivit sig för sådan. För närvarande betraktade han sig såsom socialdemokrat och var uppenbarligen en stark motståndare till kommunismen och den nu i Ungern härskande regimen.

Mr. X hade den uppfattningen, att ~~fortfarande~~ otvivelaktigt är en hönas fide person. Däremot ansåg han honom icke vara fullt pålitlig såsom vittne, emär han - synbarligen i god tro - under samtalet gjort sig skyldig till ett misstag. Han hade nämligen förklarat sig liksom igenkänna Mr. X såsom deltagare i motståndsrörelsen, ehuru denne enligt vad han för mig uppgav aldrig förut träffat vederbörande.

Icke förty är det enligt såväl Mr. X:s som min uppfattning synnerligen anmärkningsvärt, att han bland sju fotografier utplockat de två, som föreställa Bendel. Jag bifogar härjante de

./.

fotografier, som vid provet kommit till användning. Mr X er-
går, att ~~fortfarande~~ icke sett inne med ytterligare upplysning-
ar av intresse.

Det andra spår, som jag ~~inledningsvis~~ ommämnat, av-
ser ~~en polistjänst vid namn Hertog och alias~~. Denne
angiver sig den 21 januari 1945 hava sett Bendel, en vars
namn och verksamhet han tydligen varit underkänd, tillsam-
mans med några ryska officerare i närheten av det s.k. klubb-
koffet, vilket fortfarande existerar och ligger mellan West-
bahnhof och den bro, som leder från Pest till Margaretaön. Enligt
Mr X meddelade, skulle ~~först i början för en förre ordonnans~~
hava uttytt, att han förfogade över värdefulla upplysningar an-
gående Bendels öden, men samtidigt hava vägrat att vidarebe-
handla dessa.

Jag vill tillfoga, att det förefaller mig föga tro-
ligt, att vederbörande, sedan så lång tid förflutit, nu kan er-
innra sig vilken dag han iakttagit Bendel. Då denne senast av-
fördes den 17 januari, torde man tillsvidare böra räkna med
att en förväxling av tidpunkten ägt rum.

51
131

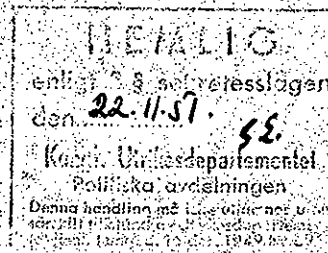
Beröder

för att vi skulle kunna
få till X. utskickade mig till
~~för att~~ Stockholm för att
få till att han var villeggiatur
tänna värdefulla uppgifter
med kontant i Kassa eller
någon present i form av
medicin etc. för att
Sinder, antagligen från hans
sida i sin villeggiatur
var utan tvivel att
Sinder tagas med till
vagnen

Handskriven bilaga till strängt förtroligt och
personligt handbrev till utrikesrådet Dahlman
från Envoyén Allard, Budapest, dagtecknat den
9 november 1951.

Stockholm den 22 november 1951.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson, Stockholm.
Enligt uppdrag:

(Stig Engfeldt.)
Förste Sekreterare.
Exp. 22.11.51

Jag vill nämna att jag för Mr X antydde att därest
~~polisämnet~~ skulle låta förstå, att han vore villig att
lämna värdefulla upplysningar mot kontant erkänsla eller
någon present i form av mediciner etc. borde en sådan
antydning från hans sida ej utan vidare avvisas utan kunde
åtminstone tagas under övervägande.

Röd lapp.

P 2 Int Jute 18/1
92

LÉGLATION DE SUÈDE

Bryssel den 14 januari 1952.

Hemlig.

Stockholm den 19 januari 1952. Strängt förtroligt.

Överlämnas för kännedom till

Kommissarie Danielsson, Stockholm.

1 bil.

Enligt uppdrag:

Broder,

Engfeldt. Förste Sekr.

18
1 Jhr.
Westman,
Paris

Efter mottagandet av Ditt brev den 21/12 51 uppsökte jag den 29 s.m. generalsekreteraren i utrikesministeriet, baron de Gruben, och erinrade honom om vårt samtal den 21 september ang. förhör med hemvändande krigsfångar. G. svarade att sådant utlovats av vederbörande myndighet, men att han sedan ej hört något vidare i saken, varför han skulle göra en påminnelse. I anslutning här-till talade jag om Coon, och han lovade undersöka om denne funnes i landet, i vilket fall han skulle ordna ett sammanträffande med denne.

Den 10/1 ringde jag på förekommen anledning Gruben, som, innan jag han ställa någon fråga, meddelade att han i samma stund mottagit det tillståndsbevis jag begärt, vilket han genast skulle vidarebefordra, varefter jag med behörig myndighet kunde överens-komma om tidpunkt för sammanträffandet, som borde kunna äga rum i början på kommande vecka.

Sedan jag mottagit dokumentet ringde jag fängelsedirektionen och fick idag under 5/4 timme i en separat besökshytt utan vittnen samtala med fången Adolphe K. Kon (denna stavning riktig), född den 16.2.1910.

Gruben hade på förhand meddelat mig, att de belgiska myndig-heterna tveklade på att K. hade rätt till den diplomattitel han understundom begagnade.

(ca 160 cm.)

K. är ganska liten till växten och fetlagd. När jag pre-senterade mig som svenske ministern bad han mig mycket hövligt att legitimera mig, under motivering att han tidigare hade haft tråkiga erfarenheter av sovjettricks. Han fick granska mitt bel-giska identitetskort, och förklarade därpå att han nu såge sig oförhindrad tala fritt och öppet om vad jag ville.

Min första fråga gällde om han kunde gissa anledningen till mitt besök, vilket han kategoriskt förnekade. Jag frågade då om han kunde erinra sig någon tidigare kontakt med en svensk beskickningschef, och då var han genast på det klara med vad sa-

r Utrikesrådet Dahlman,

Stockholm.

md 3

ken gällde, och började tala om sitt besök hos Westman i Paris. Han ville dock först klargöra bakgrunden till detsamma.

Han hade varit "fonctionnaire" i polska utrikesministeriet; hans kusin Max Kon var på den tiden svensk vicekonsul i Lodz. Hans far, som till 1917 varit administrateur en chef för Asowsko-Donsko Bank, hade varit mycket lierad med israelitiska finanskretsar, och genom honom hade sonen även lärt känna Toinot Gutman vilken, sedan hon blivit änkefru Schuster, gift sig med envoyén friherre von Essen. Han hade även träffat friherrinnan von Essen sedan hon blivit änka andra gången, och visste att hon bodde i Rom.

Efter Polens delning hade han upphållit sig i ryska zonen, då han som jude fruktade tyskarna. Efter kriget hatade han engelsmännen, som låtit ryssarna ta halva landet. ~~Som sionist hade han anslutit sig till de båda organisationerna Hagana och Irgun, och för dessas räkning hade han arbetat i ryska Polen, med aktionscentrum i Lwów, för att hjälpa judar att fly därifrån till Palestina.~~ En dag i november 1946 blev han på ett kafé häktad, sannolikt för att han satt samman med en polsk kapten Jancowski, som misstänktes för politiska stämplingar mot ryssarna. Han hade insatts i Brygitki-fängelset i Lwóws utkant, och efter ett par veckor hade han fått enskild cell i andra våningen. Som alla fångar hade han sökt kontakt med sina olycksbröder, vilket snart lyckats med den fånge som satt i cellen under honom och som visade sig vara en bekant till honom, en rumänsk advokat Friedman (som sedan frigavs samtidigt med K. och begav sig till sitt hemland Rumänien, adress okänd).

Efter någon dag hade man kommit på idén att öppna cellfönstren och samtala direkt den vägen. När någon tid gått ville man en dag, för att undvika att utomstående förstode samtalet, tala engelska med varandra. Då hade grannen i cellen bredvid blandat sig i samtalet och sagt sig vara glad få kontakt med någon som talade ett språk han kände. Rörande denna kontakt hänvisas till bilagda P.M.

Själv hade K. behandlats väl i fängelset, men han hade i korridorer mött andra, som uppenbarligen misshandlats. Maten hade varit usel: ett halvt svartbröd och två skålar tunn soppa varje dag, samt en liten korbbit en gång i veckan. Alla led av hunger, och de som erhöilo gåvopaket delade med sig till olyckskamraterna. Fängelsechefen Markoff (enligt uniformen sannolikt överstelöjtnant vid NKVD-trupperna) hade en dag varnat K. att tala "främmande språk" med en medfånge, vilket vid upprepning kunde resultera i mörk cell.

Man hade varit angelägen om att cellgrannar ej finge se varandra, och när de togos ut för promenad på fängelsegården utvaldes samtidigt alltid sådana från celler belägna långt från varandra.

K:s brott, att hjälpa judar att emigrera till Palestina, hade ansetts lindrigt och i senare delen av mars 1947 frigavs han, med uppmaning att snarast ge sig av till Palestina. När han ett par dagar senare befann sig i Warszawa hade han anonymt postat ett maskinskrivet brev till svenska beskickningen därstädes, av innehåll att en svensk f.d. diplomat befunne sig i Brygatkifängelset och vore i behov av hjälp. Huruvida detta kommit fram visste han naturligtvis ej.

Senare hade K. ~~sterknet sitt kontaktnät~~^{med} Hagana och Irgun samt arbetat för dessa organisationer i olika länder, även i England. Han hade nu åkt fast för ursmuggling till sistnämnda land, företagen i syfte att förbättra organisationernas finanser. Han förväntade sig ett mildt straff, då gärningen ej skadat Belgien, och han lovade att sända mig sin adress innan han lämnade landet.

Vid slutet av samtalet beklagade K. att man tydligen ej följt hans råd och försökt sända W. ett matpaket, då man automatiskt skulle ha fått hans namnteckning såsom bevis på hans existens. Det kunde ju försökas ännu, ehuru med mindre utsikt till framgång, eftersom ingen i längden kunde hålla ut på fängkost. Möjligen hade dock K:s judiska vänner i Lwów, med vilka han ej längre hade någon kontakt, efter bästa förmåga bisprungit svensken av sympati för hans land.

Plötsligt sken han upp, sade sig ha en idé, som han dock ~~skulle~~ kunde delge mig om han finge en försäkran att hans meddelande ej komme i orätta händer. Sedan jag försäkrat att jag själv komme att direkt utskriva brevet och sända det på absolut säker väg till en fullkomligt pålitlig person, och att jag vidare, sedan jag fått visshet att det nått mottagaren, skulle bränna här förvarat material, sade han, att på grund av det israeliska folkets stora moraliska skuld till och tacksamhet mot Sverige, så ville han förråda en "top secret". Israels minister i Prag Dr. Kubowi (som möjligen nyligen förflyttats till Moskva) vore samtidigt "chef de l'émigration clandestine". I denna egenskap förfogade

han över ett stort antal fanatiskt hängivna och pålitliga agenter i alla länder bakom järnridån, och dessa skulle säkert kunna fastställa om W. funnes kvar i Brygitki, flyttats annorstädes, eller avlidit. På grund av Israels tacksamhetsskuld till Sverige skulle han säkert, om saken toges upp på rätt sätt, vara villig skaffa full klarhet i affären.

När jag ej kunde få mer ur K. frågade jag om han vore säker på, att han ej varit utsatt för en rysk provokatör, som under en känd utlännings mask velat skapa förtroende och utfråga honom själv, sade han, att detta vore otänkbart, eftersom W. visat intresse blott för mat och möjligheterna till frihet. Jag sade då, att en annan utländsk fånge, som nyligen frigivits, berättat att han vid samma tid som det här rörde sig om haft W. till granne i ett fängelse beläget mycket avlägset från Lwów. K. svarade enfatiskt, att antingen har denne, kanske av fängelsepsykos, helt misstagit sig på tidpunkten, eller ock har han varit utsatt för en provokatör, instruerad av vad som framkommit vid förhören i Lwów och möjligen av K:s egna samtal med W. Under hela K:s fängelsetid hade W. bott i granncellen, från vilken han blott avlägsnats för de korta promenaderna samt understundom för förhör, som dock aldrig tycktes ha räckt mer än några timmar.

Innan vi skildes frågade jag vad som givit honom impulsen att uppsöka Westman, och fick till svar, att han då befann sig för första gången sedan fångenskapen i ett så civiliserat land att han vågade söka upp en svensk beskickning. Först hade han tänkt skriva till friherrinnan von Essen, men han litade ej på posten.

För säkerhets skull antecknade jag hans advokats adress: Me Edgar van Cauwelaert (nevö till kammarpresidenten), Chaussée de Ninove 153, Bruxelles.

Sin tillgång

Alf Sjöström

P.S. Troligt den på rima ställen slarviga formuleringen, men jag har flera gånger avbrutits av telefonsamtal, och jag himlar ej skäms om!

P.S.

Strängt förtrolig P.M.

Vid vårt helt obehagade samtal kunde israeliten Adolphe Kon (f.d. polsk medborgare) av namnet på sin grannfång i Brygitskifängelsets andra våning blott erinra sig Raou. Wa..b.... När jag så såg Raoul Wallenberg ansåg han detta vara riktigt. Han hade aldrig sett W. men de hade så godt som dagligen samtalat på engelska, dels genom knackningar men mestadels muntligen via de öppna cellfönstren.

W. hade först om allt bedt om mat. K. hade, på grund av gåvopaket från judiska vänner i Lwów relativt rikligt därav, och hade delat med sig till W. Denne fick då kasta ett snöre, sammansatt av två skoband och en garnstump, från sitt cellfönster mot grannens, där det uppfångades med en borste, varefter de små gåvorna fastbundos och halader in.

W. hade berättat om sin ställning vid svenska beskickningen i Budapest, och hur han där varit i tillfälle rädda tusentals judar. Sista dagen hade en jude lämnat honom en portfölj med mycket värdefulla smycken, guldmynt och utländska sedlar. När han kort därpå blev tagen av ryssarna hade såväl den värdefulla portföljen som hans eget armbandsur frantagits honom. Han beskyldes för att ha sökt utsmuggla allt detta, underkastades långvariga förhör, ibland med misshandel, samt hölls inspärrad, först i Budapest, sedan i Bucarest, därpå i Tjernovice (Tjeckoslovakien), för att hamna i Lwów någon tid före K. I Bucarest hade han från fängelset avsänt två brev, ett till svenska beskickningen i sagda stad och ett till beskickningen i Moskva. Eftersom han ej hört något livstecken utifrån, så hade breven väl ej nått adressaterna. Någon av de sista dagarna 1945 hade han i Tjernovice plötsligt fått håret klippt av en god frisör, badats och fått rena underkläder. Så hade han under en tid fått riklig och närande mat, vilket allt han tydde som att befrielsen var förestående. Efter en tid återgick man till den vanliga torftiga regimen, varefter intet hände förrän han flyttades till Lwów. Vad W. sagt om tidpunkten härför kunde K. ej erinra sig, och och han mindes ej heller eget eller W:s cellnummer i Brygitski.

Om sig själv hade W. berättat att han tillhörde en bankirfamilj med stort inflytande, att han hade en bror i Amerika och en gift syster. Dennes namn hade han lämnat K. skrivet på ett cigarett-papper, som emellertid gått förlorat vid K:s frigivning.

¶ varvid W. talade med "scandinavisk" accent

Samtalen skulle ha pågått praktiskt taget dagligen från decem-
ber 1946 till någon dag i senare hälften av mars 1947, då K. frigavs.
Bryssel den 14 januari 1952.

UNCL. UTRIKES
REPARTEMENTET

STOCKHOLM		19
Stockholm den 18 januari 1952.		
<u>Personligt och strängt förtroligt.</u> bil.		
N:o 16		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MSL. <i>Am E</i>

Jöbbsutredningen.

Hemlig.

Stockholm den 18 januari 1952.
Överlämnas för kännedom till
Kommissarie Danielsson, Stockholm

Broder,

E. u.

Engfeldt: Förste Sekr.

Exp.

Som Du torde finna av beskickningens handlingar från sensommaren 1947, voro vi då intresserade av att kontrollera vissa personuppgifter rörande en viss polack vid namn Coen, som i juli samma år uppsökt Westman i Paris och påstått, att han under början av året suttit i samma fängelse som Raoul Wallenberg, nämligen Brygitzki-fängelset i Lemberg. Då Coens uppgifter icke kunde verifieras, fullföljdes icke spåret. Vi ha emellertid nu återupptagit det och efter ivriga forskning har vi fått kontakt med honom - uppenbarligen är hans rätta namn Adolphe Kon - såsom framgår av här bifogade avskrift av Reuterskiölds handbrev jämte bilaga till mig den 14 januari.

~~Med anledning av Kons uppgifter om Israels minister i Prag överväga vi, huruvida det skulle vara möjligt och lämpligt, om Du toge kontakt med honom i syfte att diskutera möjligheten att verifiera Kons uppgifter. Jag vore tacksam för taga del av Dina synpunkter härvidlag.~~

Dahlman.

Envoyén Allard,

Prag.

Exp. 24
MS. Linné

(154)

ROYAL
SWEDISH LEGATION

Röd lapp.

158

2.252

P 2 Rev

Jul. 2/2

Tel Aviv den 26 januari 1952.

Strängt förtroligt och personligt.

(Anmäl för Koh-revisör)

PA
S.H. 2/2

i ärendet Koh

Broder,

Det uppdrag jag erhållit att söka taga reda på den rumänsk-judiske advokaten Friedman är givetvis icke lätt att utföra. Friedman är ju ett högst vanligt judiskt namn och vi känna ej ens till hans förnamn.

Den enda möjligheten att nå till ett resultat är att kontakta de myndigheter, som utfärda identitets- och livsmedelskort, ty i deras register figurerar nästan hela Israels befolkning. Jag har därför vänt mig till dessa myndigheter, vilka utlovat största diskretion. I bästa fall måste man räkna med några veckor för att gå igenom de olika registren.

Med vänligaste hälsningar
Din tillgripne
Medenpa

Herr Utrikesrådet S. D a h l m a n,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Kpa

July 15/2

196 5/2 52
P Q Lerr C

FreeLance ex.
Random Tim Rom. Danielson
SEE 6/2

[illegible]

29

Wagner

Chin Tongson
Lore Murray

Utrikesrådet D a h l m a n,
Sj. Utrikesdepartementet.

164

4/22

Prag den 27 februari 1952.

Personligt. 1 bil.

Strängt förtroligt.

Hemlig.

Engfeldt/Rtz

Sthlm. den 4.3.52.

Överl. till Komm. Danielsson,

Sthlm., f.k.

E. u. S. Engfeldt

10/3 Rtz
Mandatoe kommer att gämmas i
interregenter. Red. Danielsson har om
i dag. Skall g. betas i Ungern akl.
Kah.-reth.

S.E. 2/3

Broder,

SE
Under mitt senaste besök i Budapest har jag i enlighet med de instruktioner jag erhöill undersökt en del frågor rörande Bendelaffären och kan därvidlag meddela följande.

1. Vad först beträffar ~~portvakten vid Madach-Teras Utea~~

~~6-10~~ har det nu konstaterats, att i ifrågavarande fastighet en ~~större källare~~ befinner sig, som mycket väl kan ha använts som provisorisk fängelselokal. ~~Min israeliske kollega, som~~ på sin tid lovade inhämta uppgifter rörande ~~portvaktens~~ allmänna tillförlitlighet har meddelat, att han icke erhållit några upplysningar i vare sig positiv eller negativ riktning. Mannen synes vara en primitiv natur, som givetvis kan ha misstagit sig i fråga om identifieringen av fotografierna. Han har emellertid otvetydigt varit i god tro och icke lämnat några upplysningar i privat vinningssyfte. Om detta varit

Utrikesrådet Dahlman,
S t o c k h o l m.

Kpa

fallet ~~framhöll~~ ~~herr Benzur~~, hade ~~postverket~~ säkerligen å-
nys uppsökt ~~här mellanhand~~ för att begära pengar eller and-
ra gåvor som livsmedelspaket eller cigarretter som gott-
görelse för sina informationer. Han har likväl aldrig låtit
sig avhöra. Mycket starka skäl tala därför för att uppgif-
terna kunna vara riktiga (mina handbrev av den 9 - 15 no-
ember 1951 återopas).

II. Vad härefter ~~här~~ beträffar så har reparationer-
a i fängelset i Vac tills vidare inställts sedan mitten
av sistlidne december. De torde emellertid komma att
återupptagas vid mitten eller under senare delen av april.
Om jag då återvänder till Budapest torde en möjlighet före-
ligga att åvägabringa den kontakt jag talade om vid vårt
senaste sammanträffande i Stockholm. Härtill kommer, att en
del av de politiska fångarna under våren skola sändas
till landsbygden för jordbruksarbete. ~~Herr Benzur anser~~
~~jag då hava vissa möjligheter att få förbindelse med någon~~
~~av dessa och framföra de frågor som intressera oss.~~

III. Rörande den i Danælsens P.M. av den 5 januari
1952 omnämnde ~~George Mandula~~ har jag erhållit ingående
upplysningar, som sammanfattas i bifogade uppteckning. Då
personen ifråga av allt att döma är en fanatisk kommunist
anser jag det uteslutet, att genom någon mellanhand fram-
föra några frågor. Skälen härtill behöver jag ju icke när-
mare angiva. Vad beträffar tjeckiska medborgaren ~~farad~~
~~fråga~~ ha vi ännu icke lyckats anskaffa andra upplys-
ningar än att den uppgivna gatan finnes i Pilzen. Under-

sökningarna fortsätta emellertid.

W. J. J. J.
W. J. J. J.
(Sven Allard)

0
Mig

Betrifft: Georg Mandula (früher: Mandel)

Georg Mandula (Mandula Gyorgy) ist am Juni 1947 aus der russischen Kriegsgefangenschaft nach Ungarn zurückgekehrt. In der Kriegsgefangenschaft absolvierte er die Parteschule und wirkte als Propagandist. Nach seiner Heimkehr hat er seine Stellung als technischer Beamter in der Orion Fabrik (Budapest-Ujpest) zurückbekommen, ist als Mitglied der kommunistischen Parteiorganisation beigetreten, wo er bald wichtige Aufgaben erhielt. Zuerst wirkte als "Volkserzieher" (Propagandist), später als "Vertrauensmann". In dieser Eigenschaft ist er ein Schreck der Angestellten geworden, da er seine Kollegen (hauptsächlich die Christen) bei der Parteiorganisation anzeigte. Durch seine Parteitätigkeit hat er erreicht, dass seine Karriere auch in der Fabrik stets höher stieg, so dass er jetzt die Stellung eines Abteilungsleiters inne hat.

Ausser der Partei hat er auch in der Freiheitskämpfer Organisation (Partisanenbewegung) eine führende Rolle.

Adr.: 40 Orion Rádió és Villamosági váll. Budapest IV, Újpest Váci út 77.

KUNGL.

VENSKA BESKICKNINGEN

Tel Aviv den 6 mars 1952.

HP 1

Strängt förtroligt.

Yuh 07/5 röd lapp X

420

P 2 Eu²

Engfeldt/Rtz

Hemlig.

Sthlm. den 17 mars 1952.

Överl. till Komm. Danielsson,

Sthlm., f.k.

u/ S. Engfeldt

A 9 tiff. Byråchef

20/3 25

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 26 sistlidne januari angående Raoul Wallenberg ber jag få meddela, att jag haft ett samtal med den högt uppsatte tjänsteman, som hjälper oss med efterforskningarna efter advokaten Friedman.

Min sagesman upplyste, att man nu "kammat igenom" hela landet och funnit åtskilliga rumäner vid namn Friedman, men intet tyder på att någon av dessa är identisk med den person med samma namn, vilken haft kontakt med Wallenberg. Det skulle underlätta om vi åtminstone kunde få uppgift om vederbörandes förnamn och vilket år han förmodas ha inkommit till Israel.

Med tillgäns
Gladecum

rikesrådet S. Dahlman,
rikesdepartementet.

KUNGL.

ENSKA BESKICKNINGEN

röd lapp

14.137 425
P2Eu7 X

Prag den 8 mars 1952.

Hemlig.

Engfeldt/Rtz

Sthlm. den 17 mars 1952.

Överl. till Komm. Danielsson,

Sthlm., f.k.

u/ S. Engfeldt

tjff. Byråchef

Personligt och Strängt förtroligt.

20/3 Rg

A. 9.

Broder,

§. Åberopande Ditt handbrev den 23 sistlidne januari
angående Danielssons samtal med den ungerske flyktingen
Ujvary i Salzburg vill jag meddela att, ehuru jag ej er-
hållit något direkt uppdrag att verkställa efterforsk-
ningar i detta ärende, jag likväl vid ~~ditt senaste samman-
träffande med herr Benur i Budapest~~ bad denne genom vissa
~~av hans judiska vänner~~ som under den ungerska huvudstadens
belägring arbetat i olika hjälpaktioner, söka fastställa
huruvida de av Ujvary om honom själv lämnade uppgifterna
äro riktiga. Jag nämnde sålunda, att Ujvary uppgivit sig
vara föreståndare för en av Internationella Röda Korsets
underavdelningar, som har till uppgift att omhänderhava
skötseln av vissa barnhem. Vidare meddelade jag att Ujvary
sagt sig hava erhållit uppdrag av nuntiatoren att sköta ett
visst hjälparbete för dennas räkning och i sådant syfte in-
rättat ett kansli i Fillergasse 51.

Utrikesrådet D a h l m a n,

Utrikesdepartementet.

179

Xpa

Herr Benzur har nu meddelat, att Ujvary är helt okänd
i de kretsar, som varit sysselsatta med såväl internationella
Röda Korset som annan hjälpverksamhet i Budapest under åren
1945 - 1947.

Sven Allard

(Sven Allard)

KUNGL.

ENSKA BESKICKNINGEN

röd lapp

Yuk. 15/3 432

P2 Eu X

Prag den 10 mars 1952.

Personligt och Strängt förtroligt.

Engfeldt/Rtz

Hemlig.

Sthlm. den 17 mars 1952.

Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm., f.k.

u/ S. Engfeldt
tjff. Byråchef

20/3 25

Broder,

Åberopande mitt handbrev den 27 nästlidne februari
ber jag till en början få meddela att Israels chargé
d'affaires i Budapest, herr Benzur, underrättat mig om
att, ehuru den i promemorian av den 5 januari 1952
omnämnde ~~George Mandula~~ är fanatisk kommunist, han likväl
ej anser uteslutet att ett par av hans landsmän, som per-
sonligen känna ~~Mandula~~, exempelvis vid ett kafébesök
skulle kunna försiktigt utfråga honom i det ärende, som
intresserar oss. Jag har omedelbart svarat herr Benzur
att jag tacksamt accepterar detta erbjudande och bett
denne genom sina vänner i första hand söka få reda på
huruvida ~~Mandula~~ under sin vistelse i Sovjetunionen
sammanträffat med en eller flera svenskar. I jakande fall
har jag vidare bett herr Benzur genom sina mellanhänder
söka erhålla en beskrivning på ifrågavarande svensk samt
inhämta var och när ~~Mandula~~ sammanträffat med denne.

rikesrådet D a h l m a n,

ngl. Utrikesdepartementet.

I fråga om den i ovannämnda promemoria berörda
tjeckiske medborgaren ~~Karel Spárke~~ har jag tyvärr ännu inget
nytt att meddela.

Linn Englund
Sven Allard
(Sven Allard)

466
P2 Euf rüd lapp 17/3

X

KUNGL.
ENSKA BESKICKNINGEN

Prag den 14 mars 1952.

Engfeldt/Rtz

Personligt och
Strängt förtroligt.

Hemlig.
Sthlm. den 18 mars 1952.
Överl. till Komm. Danielsson,
Sthlm. f.k.
S. Engfeldt
(Bif. Byråchef)

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 13 sistlidne januari rörande vissa uppgifter av en i Brüssel bosatt polack vid namn Adolphe Kon, vill jag i anslutning till tidigare meddelanden nämna, att israelitiska ministern, herr Kubovy, nu återvänt till Prag efter en längre tids uppehåll i först Warszawa och därefter Tel Aviv. Då jag häromdagen träffade min israelitiska kollega och sporde honom, hurvida hans efterforskningar i Polen lett till något resultat, svarade herr Kubovy att så tyvärr icke vore fallet. Han framhöll, att uppdraget på grund av nuvarande förhållanden bakom järnridån vore nära nog omöjligt att utföra men lovade, att han skulle göra allt vad han kunde för att bistå oss i våra efterforskningar.

För min personliga del gör jag mig dock knappast några förhoppningar om att herr Kubovy skall kunna uppnå något resultat. Han föreföll mig icke att visa på långt när samma energi och intresse för saken som tidigare de israelitiska diplomaterna visat i Budapest och Bukarest. Till vidare kan i varje fall inget ytterligare göras för tillföljande av detta ämne.

Sven Allard
(Sven Allard)

AVD.	GR.	MÅL.
<i>P</i> <i>HL</i>	<i>2</i>	<i>bu I</i>

Telegram i blankettchiffer från
Budapest

Avsant den 20/ 3 19 52 kl.

Ankom den 21/ 3 19 52 kl. 0800

Utskrivet i 3 exemplar.

Detta är originalet.

33.

För Dahlman.

I anslutning till Allard översända uppgifter
Sandor Ujvari enligt officiellt meddelande från
ungerska Röda Korset till Israels beskickning
aldrig varit i VRKS(?) tjänst.

VRK: Tamm.

Allard/Rtz

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

röd lapp

STOCKHOLM		19
Stockholm den 21 mars 1952.		
<u>Strikt förtroligt.</u>		1 bil. Bil.
P 2	897	
INK. D. N:o		
AVD.	GR	MAL
P	2	Eu I

Broder,

På begäran av kabinettsskreteraren får jag be Dig personligen tillse, att närsatna brev med bud och på säkert sätt överlämnas till Israels beskickning i Wien för vidare befordran med kurir till adressaten. Då denne ofta besöker Wien, kan det tankas, att han personligen avhäntar brevet. Därest han så smärningon skulle sända mig ett svar genom Dig, vore jag tacksam, om Du ville tillse, att detta vidarebefordras till mig eller till kabinettsskreteraren i Stockholm med kurir.

u/ Sven Allard

Envoyén Belfrance,
Wien.

22/3 1952
Kurir avd.

Spa

X

ard/Rtz
NGL. UTRIKES
PARTEMENTET
borgsutredningen

Gmsl. till Allard-
Prag.

STOCKHOLM		19
Stockholm, den 21. März 1952.		
N:o	Streng vertraulich.	BIL 1 Anl.
INK. D. N:o		
AVD.	CR.	MAL.
P	2	Eu ^I

W. G.

Lieber Herr Bentzur,

Ich danke Ihnen herzlichst für Ihre Mitteilung in Bezug auf ~~Mandula~~. Für den Fall dass es Ihnen möglich ist durch einen zuverlässigen Mittelsmann mit Mandula in Verbindung zu kommen und ihn in diskreter Weise über sein Zusammentreffen mit "dem langen mageren Schweden" (Vallenberg) in der Sowjetunion auszufragen, wäre ich Ihnen sehr dankbar diese Gelegenheit zu benutzen.

Zu Ihrer Orientierung füge ich eine kurze Aufzeichnung bei, voraus Sie ersuchen können, unter welchen Umständen unser Gewährsmann, Erlandsson, mit ~~Mandula~~ zusammengekommen ist.

Ihr Mittelsmann kann natürlich nur selbst beurteilen wie weit er in seinem Gespräch mit ~~Mandula~~ gehen kann und welche Fragen es angebracht ist an ihn zu stellen.

Ich würde aber vorschlagen, dass Ihr Mittelsmann im Laufe des Gespräches beiläufig erwähnt, dass er oder ein Freund von ihm Erlandsson in Schweden zufälligerweise getroffen hat und dass dieser ihn dabei erzählt hatte, dass er von ~~Mandula~~ den Auftrag erhalten hatte seine Grusse ~~an das Tochterunternehmen in Schweden der Firma "Orion"~~ zu übermitteln.

Ich mache diesen Vorschlag deswegen, weil es von Bedeutung ist festzustellen, in erster Linie ob ~~Mandula~~ sich Erlandsson erinnert und zweitens ob er im Kriegsge-

Geschäftsträger B e n t z u r ,
a p e s t .

22/3 *RG*

Kpa

fangenenlager in Krasnogorsk auch andere Schweden als Erlandsson getroffen hat. Wenn das der Fall ist, ist jedoch nicht ausgeschlossen, dass ~~Manndal~~ trotzdem nicht mit Wallenberg zusammengekommen ist. Am Kriegsende sind nämlich mehrere Schweden, unter anderen auch ein Journalist namens af Sandeberg, nach der Sowjetunion gebracht worden und haben sich eine kurze Zeit in Krasnogorsk aufgehalten, ehe sie nach Schweden zurückgeführt wurden. Deswegen möchten wir gerne erfahren, ob die Schweden die ~~Manndal~~ gesehen hat besondere Kennzeichen aufwiesen. Da Wallenberg z.B. jüdisches Blut hat, könnte Ihr Mittelsmann fragen, ob der Schwede den er in Krasnogorsk getroffen hat, Jude war, und ob er erzählt hat, wo und aus welchen Gründen er gefangen genommen wurde, welche Beschäftigung er früher gehabt hat usw.

Wie ich schon gesagt habe, kann Ihr Mittelsmann allein beurteilen, welche von oben erwähnten Fragen er stellen soll, da er selbstverständlich mit grosser Vorsicht vorgehen muss. Ich habe deswegen nur andeuten wollen, was uns in erster Linie interessiert, wenn Ihr Mittelsmann finden sollte, dass ~~Manndal~~ geneigt ist sich auf Einzelheiten einzulassen. Alle Auskünfte die er über "den langen, mageren Schweden", der sich im Krasnogorsk-Lager befunden hat, geben kann sind aber von Bedeutung. Doch ist, wie Sie verstehen, eine einfache Bestätigung dass ~~Manndal~~ "andere Schweden" als Erlandsson getroffen hat an und für sich nicht genug um festzustellen, ob Wallenberg tatsächlich in Krasnogorsk gewesen ist.

Ich möchte zuletzt nur hinzufügen, dass Ihr Mittelsmann aus naheliegenden Gründen vermeiden sollte den Namen "Wallenberg" zu erwähnen. Wenn aber ~~Manndal~~ von sich aus im Laufe des Gespräches den Namen "Wallenberg" erwähnt, ist das selbstverständlich sehr wertvoll zu erfahren.

u/ Sven Allard

W. G. ruben u. Hagen

A u f z e i c h n u n g .

=====

Ein ehemaliger schwedischer Seemann, Erlandsson, welcher im Frühling 1945 aus einem deutschen Gefängnis befreit und nach Russland, Kriegsgefangenenlager Krasnogorsk, geführt wurde, hat berichtet, dass er im Sommer desselben Jahres - wahrscheinlich im August - in der Zone III des Lagers einen ungarischen Mitgefangenen namens ~~Georg Mandula~~ kennengelernt hat. Erlandsson versteht Deutsch und hat sich sicherlich in dieser Sprache mit ~~Mandula~~ unterhalten. Der letztgenannte erzählte laut Erlandsson, dass er geschäftliche Beziehungen mit Schweden hatte. Als Erlandsson das Lager verliess und nach Schweden zurückkehren konnte, hat ~~Mandula~~ ihn gebeten Grüsse ~~an das Tochterunternehmen in Schweden der Firma Orion~~ zu bestellen; (dieses hat Erlandsson jedoch unterlassen).

Bei einer Gelegenheit erzählte ~~Mandula~~, dass ein "langer, magerer Schwede" sich im Krasnogorsk-Lager befunden hatte, bevor Erlandsson und einige andere Schweden Ende Juni 1945 dort angekommen waren.

AVD.	GR.	MÅL.
P	2	8. I

Telegram i blankett chiffer från
Budapest

Avsant den 21/ 5 19 52 kl. 1455

Ankom den 21/ 5 19 52 kl. 1700

Utskrivet i 4 exemplar.

Detta är originalet.

54. Personligt för Dahlman. ~~Jonaels~~
~~pressattaché i Budapest Valtor reser~~
~~en en vecka till Bukarest och har lovat genom~~
~~holländsk söka ta kontakt med Stefan Carl.~~
För utrönande huruvida denne förväxlat (?)
Bendel med Sandeberg, önskvärt att Backlund
medtog till Budapest några fotos av Sande-
berg. Foto Bendel finnes redan i Bukarest.

Allard.

röd lapp

752/P 2 E 4 I

Budapest den 19 maj 1952.

Personligt.

Strängt förtroligt.

Hemlig.
Engfeldt/Rtz
Sthlm. den 3.6.52.
Överl. f.k. till Komm.
Danielsson, Sthlm.

u/ S. Engfeldt
l:e sekr.

Broder,

Herr Bentsur har meddelat att tvenne av hans vänner varit i förbindelse med Mandula i syfte att söka utröna, huruvida denne under sin vistelse i Sovjetunionen sammanträffat med Bendel. Mandula, som i övrigt visat sig älskvärd och tillmötesgående, hade emellertid bestämt avböjt att lämna några som helst uppgifter om sitt uppehåll i Ryssland. Herr Bentsurs vänner hade givetvis inför detta motstånd aldrig nämnt Bendels namn.

En annan möjlighet att erhålla upplysningar om Mandulas verksamhet återstår emellertid. Enligt vad Herr Bentsur meddelat, hade nämligen denne en mycket intim vän vid namn ~~Isabelle Keller~~, med vilken han efter sin återkomst från Ryssland delat bostad under några månader. Han hade med all sannolikhet för ~~Keller~~ berättat om sina upplevelser i sistnämnda land och om de personer med vilka han sammanträffat. ~~Keller, som sedermera utsågs till ungersk handelsattaché i Paris, han sedan någon tid tillbaka hoppat och vistas nu i Brasilien under följande adress: Donna Gabrielle Ponté Alegre, Caixa Postal 790, Brasil.~~ Han har avbrutit alla förbindelser med det kommunistiska partiet och kan därför antagas vara villig att lämna alla de informationer, varöver han förfogar.

Därest det skulle visa sig möjligt att uppnå kontakt med ~~Keller~~ i Brasilien, ansåg emellertid Herr Bentsur att man till en början borde undvika att ställa konkreta frågor till denne,

utan inskränka sig till att bedja honom relatera vad ~~hans~~
berättat om sina upplevelser i Sovjetunionen och om de per-
soner med vilka han där sammanträffat.

*Alvin Eugene
Lundberg*

KUNGL.

ENSKA BESKICKNINGEN

✓ röd lapp

Juh. 27/5

766/P 2 Eu

X

Budapest den 20 maj 1952.

Personligt.

Strängt förtroligt.

Hemlig.

Engfeldt/Rtz

Sthlm. den 3.6.52.

Överå. f.k. till Komm.

Danielsson, Sthlm.

u/ S. Engfeldt

l:e sekr.

ulgr

dm

Broder,

ss

I enlighet med vår muntliga överenskommelse, har jag frågat herr Bentsur, hur man lämpligast borde bära sig åt för att söka få kontakt med Stefan Carl i Cluj i Rumänien. Min interlokutör meddelade att för kort tid sedan en ny israelitisk chargé d'affaires utnämnts i Rumänien som är broder till pressattachén vid härvarande israelitiska beskickning. Den sistnämnde, herr Walter, som jag personligen känner såsom en klok och intelligent man, avreser om cirka en vecka till Bukarest för att besöka brodern, och skulle då kunna på ort och ställe undersöka möjligheten att åvägbringa den önskade kontakten.

Herr Walter kommer att i morgon sätta sig i förbindelse med mig för att erhålla närmare orientering och anvisningar.

12/6
Herr Walter
Engfeldt

Utrikesrådet D a h l m a n,
Utrikesdepartementet.

Xpa

Tel Aviv den 16 januari 1953.

Personligt och strängt förtroligt.

Anger/DS
24/1

a HEMLIG.
Danielsson, f.k.
u. Anger.

Ärade Broder,

Genast efter emottagandet av Ditt handbrev den 5 dennes sökte jag komma i kontakt med omförmälde Ivan Deanovich. Det tog mig hela två dagar för att spåra honom. Han hade visserligen tidigare bott i nr. 12 Massada Street, Haifa, men redan för två år sedan lämnat denna lägenhet utan angivande av ny adress. Efter åtskilligt letande fick jag en ledtråd, som förde mig till en by uppe på berget Carmel benämnd Romema Mizrach (Neve Shanan). Jag erfor att han där bebodde en villa med åsatt nummer 128 A. Han var emellertid icke heller tillstädes å denna plats. Emellertid fick jag veta av grannarna att han var byggnadsarbetare och för tillfället arbetade i en av "Ata Textile Company's" fabriker i närheten av Acre. I nämnda fabrik fann jag honom slutligen och vi hade ett längre samtal angående förhållandena i krigsfängelägre Krasnogorsk.

Deanovich gjorde ett på det hela taget sympatiskt intryck. Han syntes besitta en viss bildning och talade flytande tyska och franska. Jag inledde samtalet genom att tala om Edvard af Sandeberg och detta namn gjorde honom genast meddelsam. D. framhöll, att han

Herr Kabinettssekreteraren Arne Lundberg,
Utrikesdepartementet.

stätt på god fot med Sandeberg. De träffades så gott som varje dag i Krasnogorsk och spelade bridge tillsammans på kvällarna.

Om sig själv berättade D. att han ursprungligen var bankman samt "Holzindustrieller" i Jugoslavien. År 1941 kämpade han mot italienarna på albanska fronten, men blev tillfångatagen och vistades bl.a. två år i ett ungerskt tvångsarbetsläger. På nyåret 1945 befriades han av rumänska trupper, som emellertid överlämnade honom till de sovjetryska ockupationsmyndigheterna. Under perioden januari - mars var han internerad i Kieff. Därefter följdes han i början av april samma år till Krasnogorsk och installerades i karantänsbaracken.

Vid denna tidpunkt fungerade Krasnogorsk som ett typiskt krigsfängeläger. där följaktligen det militära inslaget helt dominerade. Lägre var indelat i tre zoner. Zon I reserverades i allmänhet för mera prominenta fångar. Zon II fungerade som en "anti-fascistisk" skola och Zon III som arbetsläger. Karantänsbaracken bestod av 7 å 8 rum med plats för cirka 20 personer i varje.

Förenämnda barack tjänstgjorde som sanitär karantän, där de internerade i regeln vistades cirka tre veckor, varefter de antingen pladerades i en annan del av lägre eller överflyttades till annat fångläger. Som "Baracken-Ältester" fungerade vid D:s ankomst en herr Wolfgang Meines. Denne var halvtysk, till yrket journalist, hade före kriget vistats i Sydamerika, kom därefter till Italien och Spanien samt slutligen till Tyskland där han omsider häktades som anti-fascist och inkorporerades

- 2 -

i en straffbataljon, vilken skickades till östfronten. Här deserterade han vid lämpligt tillfälle och flydde över till ryssarna, vilka så småningom placerade honom som barackchef i Krasnogorsk. Kort tid efter Deanovichs ankomst till Krasnogorsk blev D. utsedd till tolk i karantänsbaracken. Meines stannade i lägret till framtiden slutet av sommaren eller hösten, då han överflyttades till annan ort.

Under april - maj månader 1945 vistades, enligt D., ingen svensk i karantänsbaracken och, såvitt han hade sig bekant, ej heller på annan plats inom lägret. Under denna period omnämnde D. icke namnen på några prominenta fångar. I varje fall ansåg min sagesman att inga personer under denna tid vistades i lägret, som kunde lämna upplysningar av intresse.

Under juni månad anlände ett fyrtiotal civila personer från Berlin, - däribland den grupp, vari Sandberg och Erlandsson ingingo - samt inkvarterades i karantänsbaracken. Samtidigt vidtogs särskilda avspärrningsåtgärder, för att hindra kommunikation med övriga delar av fånglägret. Någon tredje svensk vistades enligt vad D. kunde erinra sig, ej under denna period i lägret. Bland de internerade förefunnos visserligen 2 å 3 kvinnor, vilka syntes hava goda förbindelser med Sverige samt talade svenska, men dessa voro sannolikt ej svenskor.

I Berlingruppen ingick åtskilliga nationaliteter såsom svenskar, spanjorer, mexikanare (bl.a. den mexikanske handelsattachén i Berlin) och de internerade

representerade alla möjliga samhällsklasser jämte yrken såsom diplomater, affärsmän, arbetare etc. Bland dessa märktes följande mera kända personer:

1. Dr. Paul Lekner, delegat för internationella röda korset jämte dennes sekreterare, vars fader uppgavs vara "Bundesrat" i Bern.

2. Herr Eberhard Ganz jämte broder, De voro av tysk-ungersk härkomst. Fadern var tysk professor (jude) men f i Sydamerika. Herr Eberhard G. bodde nu i denna världsdel. Han hade vistats i åtskilliga ryska fångläger och senare gjort en omfattande enquête i frågan. Min interlokutör skulle i sinom tid ge anvisning på en person, som kände till G.:s nuvarande adress.

adr: Calle 7,
City, Bsle,
F.L.S.
Argentina.

3. Dåvarande biträdande chefen för "CIT" i Berlin, italienaren Pizzinato, vars fru är tyska och sedermera arbetat i "Iro". P. skulle numera vara chef för en "CIT"-byrå i södra Tyskland, troligen i München.

4. Fru Johan Schott-Melchior numera förmodligen bosatt i Stockholm. Hon hade tidigare varit anställd vid den sektion av svenska Berlinbeskickningens B-avdelning, som handhade holländska skyddsmaktsärenden.

66. Lange Verkhant,
Haug.

5. Alexander von Hoffmann, ungerska pilkorsregeringens sista sändebud i Berlin.

Vidare voro under sommarmånaderna 1945 fem ingenjörer från Budapest internerade i baracken. Dessa hade blivit överförda från ett annat "mera elegant" läger i närheten av Krasnogorsk avsett för särdeles prominenta fångar.

Ingenjörerna uppgåvo, att de utgjorde en del av en större grupp bestående av sammanlagt 25 ungerska ingenjörer, vilka

tidigare inkvarterades i en komfortabel villa tillhörande sistnämnda läger. I sagda villa vistades vid tidpunkten ifråga även en ungersk kollega till Hoffmann, vilken även synes hava varit ackrediterad i Berlin. Hoffmann hade gjort gällande, att han och kollegan hade vitt skilda politiska uppfattningar. Namnet å detta "eleganta" fångläger kände min sagesman ej till. D. tillade i detta sammanhang att även en dansk vid namn Christiansen då vistats i lägret.

Deanovich lämnade lägret i januari 1946. Han repatrierades i maj samma år och anlände för cirka tre år sedan som judisk immigrant till Israel från Jugoslavien.

På min uttryckliga fråga om han visste något om "en annan svensk" i rysk fångenskap än Sandeberg och Erlandsson svarade D. utan tvekan nekande. Just innan vi skildes åt nämnde jag Raoul Wallenbergs namn. D. replikerade, att han under sin Rysslandsvistelse icke hört omtalas, att någon svensk med detta namn befann sig i rysk fångenskap. Han kände emellertid till fallet Wallenberg och hade haft sin uppmärksamhet riktad på detta problem, då ämnet vid flera tillfällen, bl.a. helt nyligen, berörts i den israeliska pressen. Bland de ovan omförmälda personerna ansågo D. Ganz besitta de mest ingående informationer angående ryska fångläger under år 1945.

I den mån de internerade i karantänsbaracken överfördes till andra delar av fånglägret, syntes D. i allmänhet vara underkunnig om var de hamnade. Han uppgav sålunda, att Sandeberg efter vistelsen i karantäns-

baracken överfördes till Zon III. Däremot hade han ingen vetskap om varthän de fångar i regeln fördes, vilka fingo definitivt lämna Krasnogorsk.

Under åren 1944 - 45 arbetade en stor "illegal" zionistisk hjälporganisation vid namn Ezra Vö Hagala i Ungern. Den utgjorde en del av en större organisation med förgreningar i olika, av tyskarna ockuperade länder. Hela verksamheten leddes från Istanbul, där ~~den från Prag~~ ~~er (essen bekante Avriel (numera generaldirektör i israeliska finansministeriet))~~ ledde operationerna. Enligt vad jag från olika håll erfarit skulle den ungerska organisationen ha letts av en man vid namn ~~Samuel Springman, numera diamanthandlare i Tel Aviv~~. Jag har diskret interpellat nämnde ~~Springman~~. Denne omförmålde att en av organisationens kontaktmän vid svenska Budapest beskickningens B-avdelning var en från Riga härstammande person vid namn Adler, som numera bodde i Schweiz. A. hade sedermera skrivit en bok om sina upplevelser i Ungern. A. hade haft direkt kontakt med en "svensk vän" vid vår beskicknings B-avdelning. Det fanns även andra kontaktmän inom organisationen och ~~Springman~~ torde kunna lämna ~~re~~ ~~pektive~~ adresser, åtminstone i vad angår Adler. ~~Springman~~ uppger sig dessutom hava samarbetat med dels förre ungerske ministerpresidenten Kállay's "Spionenabwehr" - som existerade ännu under pilkorsregimen - dels ock med den klick inom "die Wehrmacht", som förberedd attentatet mot Hitler. Det är kanske ej alldeles uteslutet, att någon av dessa kontaktmän kunde hava varit tillstädes, då Wallenberg i januari 1945 bortfördes från Pest österut.

G. Hedengren
(G. Hedengren)

P 2 Jan I 100 rapp int 7/2 X
Tel Aviv den 28 januari 1953.

Personligt.

Anger/DS
4/2

HEMLIG.
Danielsson, f.k.
u. Anger

exp 4/2-53
73

A. 9.
Ärade Bröder,

I anslutning till mitt handbrev den 16
dennes ber jag få meddela, att däri omförmälde Spring-
man nu meddelat mig namn och adresser på tvenne perso-
ner, på sin tid tillhörande omförmälda zionistorganisa-
tion, vilka stodo i direkt kontakt med Raoul Wallen-
berg ända till tiden för hans bortförande från Pest
österut. "Kontaktplats" skulle, enligt min sagesman,
hava varit lokaler tillhöriga dåvarande holländska
legationen i Budapest. Ifrågavarande namn och adresse:
äro följande:

1. Láslo Sandor
P.O.B. 19, Lydda (Israel)
2. Kóranyi
Pension Pollitzer, Ramat Gan (Israel)

Springman har likaledes uppgivit att tidi-
gare omförmälde Adler skulle hava lämnat Ungern redan
någon tid före Sovjetarméns intåg i Budapest 1945. Ha
synes därför vara mindre intressant ur efterforskning
synpunkt.

Om Du anser att det lönar sig att jag söke
förbindelse med herrar Sandor och Kóranyi i syfte att

Herr Kabinettssekreterare Arne Lundberg,
Utrikesdepartementet.

erfara huruvida de besitta några informationer av intres-
se, skall jag snarast söka ordna ett samtal med veder-
börande.

Med tillgäns
G. Hedqvist

KUNGL.
FÄRSKA BESKICKNINGEN
Raoul Wallenberg

13/8
Tel Aviv den 11 augusti 1955.

R 13

Strängt förtroligt

aa
R
ly Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 27 sistlidne juni angående "fallet Kastner" ber jag få meddela, att vi varit i förbindelse med israeliske statsåklagaren M.H. Cohen för att söka utröna, huruvida namnet Wallenberg förekommit i samband med processen.

Herr Cohen har numera förklarat, att Raoul Wallenbergs verksamhet vid flera tillfällen berörts av vittnen i processen och - givetvis - alltid på ett mycket hedrande sätt. Därigenom att Kastner förklarats skyldig till samarbete med nazisterna, vill det synas som om Wallenberg och hans arbete kommit att framstå i ännu starkare relief. Emellertid finnes inga som helst hänsyftningar om vad som senare kunde ha hänt Wallenberg, då Kastner-processen hänförde sig till en tid då denne bevisligen fortfarande befunne sig i livet.

Hjärtliga hälsningar!
Din tillgivne
Ingvar Grauers
(I. Grauers)

Utrikesrådet G. J a r r i n g
Stockholm.

Xpa

Lundberg

UNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 11 december 1955.

Personligt och strängt förtroligt.

Lundberg/85 a Kendlig. 3 bil.
23/12 Familjen, f. a
n. Lundberg, 23/12
exp. 23/12

Broder,

Såsom framgår av bifogade avskrift av ett protokoll upprättat av konsulatet i München samt av ävenlades bifogade tvänne promemorior över samtal med tyske medborgaren Herman Weiss och lektor Langlet har vi funnit ett spår i Wallenbergsärendet, som kan bli av avgörande betydelse.

I första hand gäller det nu för oss att komma i kontakt med de båda ungerska judarna som Weiss uppger sig ha träffat i Sverdlovsk. Känner Du någon helt tillförlitlig person ~~på Israels beskickning i Budapest~~ som kan tänkas känna till om och när den ungerska fångkontingenten från Sverdlovsk inträffat i Ungern? Skulle det visa sig att Du har en dylik kontakt kan det tänkas att vi skulle kunna spåra de båda Weisska sagesmännen. Övervägande flertalet fångar torde vara äldre än 32 år och en stor del torde återvända till sina respektive hemorter utanför Budapest. På så sätt skulle man möjligen kunna spåra våra vittnen inom en icke alltför stor krets i Budapest.

~~Därest Du har en kontaktman som Du litar på torde Du säkert genom att främjalla Wallenbergs stora insatser för att rädda tusentals judar under krigsslutet få vederbörande beredd till att samarbeta. Det är emellertid av största vikt att Din eventuella medhjälpare icke agerar på egen hand utan att han håller Dig i förväg orienterad och Du mig innan något egentligt fältarbete inleds.~~

Chargé d'affaires Greve Gustaf Bonde
B U D A P E S T

exp. 9m 24/12-55
Lundberg
exp

~~På en första gången tager upp detta ämne med Dig~~
torde detta bäst ske utomhus eller i varje fall på
en plats som är absolut säker mot avlyssning. Den allra
största diskretion är nödvändig då vi därest spåret
skulle vara falskt riskera förråda att vi icke veta var
Wallenberg just nu befinner sig. Jag får bedja Dig agera
med största skyndsamhet dock utan att taga några som helst
risker. Skriftväxling och chiffer i detta ärende torde
riktas till mig eller polchefen personligen. Försök dock
att undvika för stor ökning i kurir-och chiffertrafiken.

Till sist får jag bedja Dig att så snart Du tagit
del av detta brev och bilagorna att personligen bränna
desamma.

u. Lundberg

HEMLIG
ENSKA BESKICKNINGEN

Budapest den 15 december 1955.

Personligt och strängt förtroligt.

Lundberg/DS
23/12

a HEMLIG
Danielsson, f.k.
u. Lundberg.

Arade Broder,

Jag ber att få tacka för Ditt brev den 11
dennes, om vars mottagande i Wien jag den 13 via
Norberg per telefon framförde en kryptisk hälsning.

För någon vecka sedan erhöll jag från en
förtrolig förbindelse följande skriftliga information:

"In den vergangenen Wochen sind 780 ungarische Kriegs-
gefangene aus Russland zurückgekehrt. Sie wurden in
einem Uebergangslager in Nyiregyháza sortiert und von
dort nach Sosto weitergeleitet. Cca. 270 konnten zu
ihren Familien zurückkehren, die übrigen wurden als
Kriegsverbrecher erklärt und in verschiedene Gefängnisse
überführt. Die meisten kamen von der Gegend von
Krasnojarsk."

~~Under ett därpå följande samtal med Israels härvarande
chargé d'affaires en pied bragte han själv nyheten på
tal och undrade, om jag tänkte söka kontakt med någon
medlem ur gruppen för att söka ett spår efter Wallenberg,
för vars öde han själv och hans beskickning sedan så
många år intresserade sig och om vilken vi ofta samtalat.~~

~~Det föll mig därför naturligt för mig, att
idag taga kontakt med herr Katz med begäran om att få
förelägga hans konsulatsavdelningschef några preliminära
synpunkter på ärendet. Denna hans medarbetare är mig
välbekant, och jag kan borga för hans pålitlighet. Jag
förbjöds med att säga, att vi fått en mängd upplysningar~~

nettssekreteraren A. Lundberg,
c. Utrikesdepartementet,
ockholm.

Alger

om Wallenberg, men icke desto mindre voro intresserade av varje uppslag. Det föreliggande stämde ej helt med de tidigare men borde dock fullföljas. [Under det därpå följande samtalet - varunder jag i allo iakttog Dina instruktioner - framkom

- a) att ingen ~~de till~~ kände till att en kontingent om "100 - 120 ungrare, ~~varav cirka 80% judar~~", nyligen skulle ha återvänt från Sverdlovsk,
- b) att däremot min information om gruppen om 780 ungrare var riktig,
- c) att denna dock omfattade blott ~~fyra judar~~ samt
- d) att ~~hans Ketz' medarbetare~~ sammanträffat och talat med en av dessa (en läkare).

Det bestämdes, att ~~hans Ketz' medarbetare~~ primo ånyo skulle åvägabringa ett sammanträffande med läkaren och i allmänna ordalag föra på tal dels frågan huruvida några ungerska judar från Sverdlovsk-trakten nyligen återvänt till Ungern, dels namnet Wallenberg, sådant det nyligen aktualiserats i världspressen genom tyska krigsfångeuttagen. Min medhjälpare skulle därjämte secundo via adressen ~~Budapest tér 6 distrikt öka utgående, huruvida de båda dessa Ketz' alltjämt befunno sig där eller annorstädes, vi föreställa oss nämligen att Weiss' båda ungerska vänner - därest de återvänt till Budapest - kanske uppsökt huset, där de haft bekanta 1944 - 45. Detta utronande kunde ske utan kontakttagande med någon annan person. När dessa båda åtgärder vidtagits, kommer min medhjälpare, att taga kontakt med mig för rapport och för eventuellt förnyade instruktioner. Han har bemärkt att skyndsamhet är av nöden utan tagande av risker.~~

Till åttlydnad av Dina instruktioner har jag ej ansett mig böra tillgripa telegramvagen för denna preliminära rapport utan sparar den för framtida, mera brådskande behov.

Jag hoppas då kunna återkomma med något positivt samt med begäran om tillstånd att inleda faltarbetet. Vid telegrafisk kontakt kommer jag att använda tackordet Josef för min medarbetare och Erwe för Wallenberg.

Om helgiana
C. Bauda

*9 minit utläs debiter
med mammulisten
från Borup
vuxande jag
lids, ledfeigor
och liänvisar
till sikt 4/2-
budar ang.
från försam-
torer*

NGL. UTRIKES
PARTEMENTET

Telegram

Lundberg/AA.

STOCKHOLM 22 dec. 1955.

N:o 28 ✓ Chiffer.

BIL

INK. D. N:o 12:B/43

AVD. P

CR 2

MAL Eu^I

orgsutredn.

Edert 43.

Besk. Budapest.

Avvakta före varje kontakttagande Lund-
bergs bläckbrev. Ytterst farligt, om det
läcker, att en svensk efterforskas. Stude-
ra vidare cirkulär 172/ 24 oktober 1955./
Härefter kan mo-
dern kontaktas utslutande för uttönande
om några judar återvart från Sovjet. Und-
vik dra uppmärksamhet på kontakterna med
israeliterna

Cabinet

Lorentzon/DS

UNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

borgsutredningen

Stockholm den 17 januari 1956

Personligt och strängt förtroligt.

N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR 2	MÅL Eu ^I

Broder,

Åberopande handbrev den 2 januari 1956 vill jag endast framföra ett par synpunkter, som är baserade på tidigare erfarenheter just från Din beskickning.

Vid ett tillfälle liknande den situation i vilken vi nu befinner oss utnyttjade vi ~~genom israelitiska~~ beskickningen vissa kontakter, vilket ledde till stora svårigheter. Sålunda blev vissa kontaktmän arresterade och beskickningsmedlemmarna ställda under bevakning av den ungerska polisen. Detta skedde trots att alla tänkbara försiktighetsåtgärder hade vidtagits.

En radioutsändning i Radio Free Europe skulle, hur oskyldigt den än vore formulerad, leda till att ungerska vederbörande med sin notoriska misstänksamhet skulle anse den vara inspirerad från svenskt håll. Detta skulle sannolikt leda till att ungerska polisen utsände provokatörer, som diktade upp felaktiga historier samt att beskickningen och dess medlemmar bleve satta under skärpt bevakning. Vidare skulle säkert en hel del välmenande judar söka upp Dig och komma med vittnesmål från tiden 1944-45, som vore tämligen värdefulla. Därest icke redan radioutsändningen väckt de ungerska myndigheternas misstänksamhet, skulle denna "ström" av vittnen draga uppmärksamheten till beskickningen med allt vad detta innebär.

Du har visserligen rätt i att vi därigenom

Argé d'Affaires Greve B o n d e ,

d a p e s t .

exp. 19/1-56
K.

Xpa

riskera att även värdefulla vittnesmål gå förlorade och jag är därför av den meningen, att en utsändning i RFE mähända bör ske vid ett senare tillfälle, dock förest sedan alla andra utvägar är utnyttjade.

Du nämner i Ditt brev, att de återvända ungerska judarna för närvarande befinner sig i läger för "screening". Under sådana omständigheter torde vi i första hand få avvakta att de utsläppas från detta läger och i möjligaste mån söka kartlägga vilka dessa judar är och tidpunkten för deras återkomst till Ungern. ~~Det är väl sannolikt, att israelitiska vederbörande och de ungerska judarna själva på eget initiativ är intresserade för de återvända judarna, som befinner sig i det ungerska lägeret och försöker få upplysningar om dessa och att på så sätt deras intressen sammanfaller med våra.~~

Jag får därför be Dig, att i görligaste mån undersöka hur härmed förhåller sig och är jag alltid intresserad av att få taga del av alla Dina uppslag och förslag i detta ärende.

(Arne S. Lundberg)

Budapest den 31 januari 1956.

Personligt och strängt förtroligt.

Weiss
Börj *ABC*
2
Gan *M*
Ärade Broder,

Jag ber att få tacka för Ditt personliga och strängt förtroliga brev den 17 dennes, vars synpunkter äro av stort värde för mig.

1. I vad avser mina ursprungliga ledtrådar ~~den~~
~~Judiske doktern samt familjen Kold~~ finnes för dagen
tyvärr intet positivt att meddela. ~~Josef börjar tro att~~
~~doktern~~, som vid deras första och andra samtal i början
av december sagt sig skola återuppsöka honom, råkat illa
ut; myndigheterna ha ögonen på alla dem som återkommit
från sovjetisk fångenskap och slå blint omkring sig med
häktningar m.m. Alla äro skräckslagna. Som exempel kan
jag nämna, att jag härförleden inspirerade en gammal dam
att endast fråga sin brorson - som jag på annat håll er-
farit just skulle ha återvänt från Östsibirien - i vilken
trakt han vistats; damen sade mig senare att brorsonen
vägrat svara henne under motivering att han för sin egen
skull ej vågade nämna därom till någon samt att det för
henne själv vore bättre att intet veta. Jag har hört

ettssekreteraren A. L u n d b e r g,
c k h o l m.

V. pa

uppgivas, att de flesta återkomna skrämts till liknande tystnad.

2. I mina försök att ~~med Josefs bistånd~~ inringa det fåtal judar som succesivt utsläppas från "screening"-läger, fick jag upp den ~~Philip Fische~~, varom vi nyligen växlat meddelanden. Jag beklagar, att dessa nödvändiggjorts, därigenom att Braunerhielm uppenbarligen ej delgivit Dig den fullständiga orientering, som jag lämnade Anger vid mitt besök i Wien. Övrigt (jfr. sista stycket i Ditt brev) är tyvärr att konstatera, att med undantag för den förut nämnde doktorn ingen enda av de från öster återkomna och hittills "screenade" judarna (uppgående till högst ett dussintal) uppsökt israeliska beskickningen. Josef anger detta bero på dels det ringa antalet, dels rädslan för repressalier från den ungerska polisen. I den mån någon skulle dyka upp eller eljest låta höra av sig, har Josef lovat bevaka vårt intresse.

3. Jag har jämväl gripit tillfället att åvägabringa diskret kontakt med en grupp om 7 tysk-ungerska krigsfångar, som tillsammans med 48 olycksbröder i november anlände till Ungern; av de senare sitta 5 alltjämt i fängelse, under det att de 43 ha bosatt sig här i landet. De 7 - som den 20 dennes lämnade Ungern f.v.b. till Väst-Tyskland - hade emellertid intet av intresse att berätta, enär de blott vistats i europeiska Sovjetunionen och varit samman endast med tyskar, ungrare och rumäner. Anledning saknas alltså att via Bonn uppsöka dem för vidare utfrågning. A toutes fins utiles behåller jag dock t.v. deras tysklandsadresser.

4. ~~Katz~~ menar, att en nästan lika effektiv "radioappell" som på ungerska via RFE i stället kunde ske på engelska via BBC; en sådan skulle möjligen vara ägnad att väcka mindre misstänksamhet hos ungerska vederbörande.

5. ~~Katz och Josef~~ säga mig att de, närhelst ett

- forts. -

riskfritt tillfälle därtill yppade sig, ~~under samtal~~
~~med sina ungerska stanfränder~~ plägade föra på tal händelserna här 1944 - 45, varvid samtalet ofta föll på Erwe. Hittills hade dock ingen positiv reaktion eller någon upplysning av minsta värde framkommit. Själv har jag samma erfarenhet. Vare sig jag sammanträffar med gamla vänner och bekanta från min förkrigstid här eller med nya förbindelser, föra dessa ofta själva in samtalet på händelserna här 1944 - 45 och därmed på Erwe. Utan att någonsin ha ställt onödiga frågor har jag fått till livs blott en mängd hypoteser och fantasier men aldrig något av värde.

sin helgione

G. Bunde